प्रधान सम्पादक
संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर
४२५९११० (संघाराम विहार, ढल्को)

प्रकाशक र विशेष सल्लाहकार
भिक्षुणी धम्मवती
फोन: ४२५९४६६

सम्पादक
भिक्षुणी वीर्यवती
फोन: ४२५९४६६

सम्पादन सहयोगी
भिक्षुणी शुभवती

व्यवस्थापकहरू
चिनीकाजी महर्जन
फोन: ९८४१२५२६६२

ज्ञानेन्द्र महर्जन
फोन: ४२७५३७७,९८४१३६६५१४

ध्रुवरत्न स्थापित
फोन: ९८४१२६३३५५

सह-व्यवस्थापक
इन्द्रमान महर्जन
फोन: ९८४१४३४५७२

कार्यालय
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
धर्मकीर्ति विहार
श्रीघ: नघ:टोल
पोष्ट बक्स नं. ४९९२, काठमाडौं
फोन: ४२५९४६६

बुद्ध सम्बत् २५६२
नेपाल सम्बत् ११३९
इस्वी सम्बत् २०१८
बिक्रम सम्बत् २०७५

विशेष सदस्य	रु. २०००/- वा सो भन्दा बढी	
वार्षिक	रु. १००/-	
यस अङ्कको	रु. १०/-	

धर्मकीर्ति
(बौद्ध मासिक)
THE DHARMAKIRTI
A Buddhist Monthly

22nd DEC 2018

वर्ष- ३६	अङ्क- ९	योमरी पुन्हि	पौष २०७५

फलामबाट निस्किने मल (खिया) ले उक्त फलामलाई नै नष्ट गर्दै लाने गर्छ। यसरी नै केवल खानपिन कार्यमा मात्र वेहोशी हुँदै चञ्चल भएर जीवन बिताउने ब्यक्तिलाई आफ्नो नराम्रो कर्मको फलले आफैलाई दुर्गतीमा पतन गराउँदछ।

बारबार अध्ययन नगर्नु विद्या आर्जन क्षेत्रमा असफल हुनुको कारण हो। घर मर्मत नगर्नु घर बिग्रिनुको कारण हो। वर्ण सहितको व्यक्ति दुर्वर्ण हुनुको कारण आलस्य हो। पाले पहरा बस्ने पहरेदारको असफलताको कारण बेहोशी भई भुलेर बस्नु हो।

सुनारले क्रमैसंग चाँदीको कसर नास गर्दै गए जस्तै– मेघावी पण्डितजनले क्रमैसंग अलि अलि गर्दै समय समयमा आफ्नो चित्त–मल नाश गर्दै लानु पर्दछ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

▪ सम्पादकीय ▪

लुम्बिनी विश्वविद्यालयको १४ औं जन्मोत्सव कार्यक्रममा प्रस्तुत गरिएका जोश र जाँगर

लुम्बिनी विकास कोषको पहलमा बि.सं. २०५५ साल मंसिर (१४-१६) सम्म सञ्चालित विश्व बौद्ध सम्मेलनमा लुम्बिनी घोषणा दफा ७ अन्तरगत लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने भनी गरिएको निर्णयलाई बि.सं. २०६१ मंसिरमा अध्यादेश जारी गरी विश्वविद्यालय स्थापना गरियो। यही फलस्वरुप २०७५ मंसिर २२ का दिन लुम्बिनी विश्वविद्यालयले आफ्नो १४ औं जन्मोत्सव मनाउन पायो।

सम्माननिय राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीको प्रमुख अतिथित्वमा सञ्चालित यस कार्यक्रममा लुम्बिनीमा निर्मित यस विश्वविद्यालयको नवनिर्मित भवनहरू प्रमुख अतिथिज्यूले डिजिटल प्रणालीद्वारा उद्घाटन गर्नुभएको थियो।

उक्त कार्यक्रममा सम्बन्धित निकायका महानुभावहरूले मन्तव्य व्यक्त गर्ने क्रममा लुम्बिनी र लुम्बिनी विश्वविद्यालयको प्रगति एवं उन्नति खातिर प्रस्तुत गर्नुभएका सारगर्भित प्रस्तुतीहरूलाई धर्मकीर्तिले सराहनाकासाथ संक्षिप्त रूपले यहाँ प्रस्तुत गरिएका छन्–

- विहारहरूमा प्रचलित बौद्ध परियत्ति शिक्षा र हिमाली गुम्बा भेगका बौद्ध शिक्षालाई विज्ञान प्रविधि मन्त्रालयसँग समन्वय गरी राज्यले अवलम्वन गरिएको शिक्षाको मूल प्रवाहमा ल्याउन पहल गर्ने।

- थेरवाद बज्रयान एवं महायानको ऐतिहासिक एवं पुरातात्विक, साँस्कृतिक र प्राविधिक पक्षहरूको अध्ययन, सोध र खोजपूर्ण कार्यलाई अगाडि बढाई लुम्बिनी विश्वविद्यालयलाई बौद्धिक, प्राज्ञिक र शैक्षिक अन्तरक्रियाको ख्याति प्राप्त संस्थाको रूपमा विकास गर्ने।

- लुम्बिनी विश्वविद्यालयले शैक्षिक कार्यक्रम मार्फत सञ्चालन गरिने शिक्षालाई शीपसँग, शीपलाई श्रमसँग, श्रमलाई समृद्धिसँग जोडी समृद्ध नेपाल बनाउने अभियानमा शिक्षा मार्फत सहयोग गर्दै बौद्ध दर्शन, आधुनिक बौद्ध साहित्य र उच्च बौद्ध धर्म दर्शन एवं सँस्कृतिका नयाँ कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने कार्यलाई योजनावद्ध रूपमा अगाडि बढाइने।

- अनुसन्धानात्मक जर्नलहरू प्रकाशन गरिने।

- विदेशी विश्वविद्यालयहरूसँग सम्वन्ध विस्तार गरिने।

- खोजमूलक, अध्यन अनुसन्धान गर्दै यसलाई प्राज्ञिक रूपमा सशक्त बनाई उच्च शिक्षाको उत्कृष्ठ केन्द्रको पहिचान बनाउने।

- लुम्बिनी विकास कोष र ल लुम्बिनी विश्वविद्यालय एक आपसका परिपूरक हुन आवश्यक। सोही कारणले लुम्बिनी विकास कोषको ५ प्रतिशत आम्दानी निरन्तर रूपले लुम्बिनी विश्वविद्यालयलाई प्रदान गरिने।

- संसारलाई ज्ञान र शान्तिको शिक्षा प्रदान गर्ने ज्ञानभूमी, शान्तिभूमी "लुम्बिनी" देशभरका पर्यटकहरू आउने स्थानहरू मध्ये नम्बर १ मा परेको छ। जहाँ प्रत्येक महिना पहिलाको तुलनामा २८ प्रतिशतका दरले पर्यटकहरूको भ्रमणमा वृद्धि भइरहेको छ। यस्तो पवित्र स्थान लुम्बिनीमा बुद्धिज्मका साथै टुरीजम र इन्जिनियरिङ्ग विषय पढ्ने व्यवस्था पनि मिलाउने कार्यमा लुम्बिनी विश्वविद्यालयले आवश्यक पहल गर्नुपर्ने।

- केन्जो टांगेले बनाएको गुरु योजनामा आधारित भई बाँकी रहेका ३० प्रतिशत काम पूरा हुने गरी कन्सल्टेण्ट हायर गर्ने प्रकृयामा गइसकेको। केन्जो टांगेले बनाएका सम्पूर्ण मास्टर प्लान अनुसारको

Downloaded from http://www.dhamma.digital

काम साँढे दुई वा तीन वर्ष भित्र पूरा गरिने छ। यसको लागि ६ अर्बको आसपासमा लागत रहनेछ। Global Tender मा गएर गुरुयोजनामा उल्लेखित सबै कार्यहरू पूरा गरिने ।

- ५००० मानिसहरू अटिने सभा भवन बनाइने । यसको लागि अर्को वर्षको बैशाख पूर्णिमाको दिन शिलान्यास गरी बि.सं. २०७७ सालको बैशाख पूर्णिमाको दिन उद्घाटन हुने ।

- टुरीज्मका विद्यार्थी संख्या हाल थोरै मात्रामा रहेको। पर्यटनको विविध विषयको लागि कक्षा थप्नुपर्ने । यस क्षेत्रमा सरकारले सहयोग गरिने । सन् २०२० का लागि यस क्षेत्रमा १०,००० जनशक्ति चाहिने ।

- वर्षमा करीब १८ लाख पर्यटकहरू लुम्बिनीमा आउने गर्छन्। तर उनीहरू लुम्बिनीमा बस्ने अवस्था नभएको कारणले देशलाई प्राप्त हुने आम्दानी कम भइरहेको छ। त्यसैले तिलौराकोट, रामग्राम, देवदह मात्र होइन यसलाई मुक्तिनाथ र दमकसम्म पुऱ्याएर प्रभावकारी बुद्धिष्ट सर्किट तयार गरी त्यसको माध्यमलाई अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा समेत पुऱ्याएर बलियो बुद्धिष्ट सर्किट तयार पार्न सकियो भने यहाँ यात्रीहरूको बसाई लम्बिनेछ। फलस्वरुप टुरिज्म Promotion हुने र बुद्ध शिक्षा प्रचार कार्य प्रभावशाली हुनेछ।

- गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल अबको नौ महिना पछि सञ्चालनमा आउने। सन् २०१९ August, September मा यसलाई सञ्चालनमा ल्याइने। सँगसँगै भैरहवाबाट लुम्बिनीमा आउने सडकलाई त्यही अवधि भित्र सम्पन्न गर्ने गरी व्यवस्था गरिने।

- धेरै देशहरूसँग हवाई सम्झौता (Air Service Agreement) गरिसकेको। सबै देशहरूले लुम्बिनी जाने अनुमति मागेको। यस विषयमा अनुमित दिइसकेको आदि आदि।

- विश्वमा भगवान् बुद्धले प्रतिपादन गर्नुभएको शान्तिको ज्ञानलाई प्राज्ञिक व्यवस्थापन गर्ने कार्यमा ढीलाई भएको कारणले बौद्ध धर्मदर्शन अध्ययन गर्ने नेपालीहरू थाइलैण्ड, बर्मा, लङ्का आदि विभिन्न बौद्ध देशहरूमा बाहिरिनु परिरहेको थियो।

तर हाल लुम्बिनी विश्वविद्यालय, लुम्बिनी विकास कोष, पर्यटन सँस्कृती तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय आदि विविध निकायका सम्वन्धित महानुभावबाट लुम्बिनी विकासका लागि आ-आफ्नो क्षेत्रबाट प्रस्तुत गरिएका सल्लाह र प्रणहरूले धेरै सकारात्मक हौसलाहरू प्रदान गरेका छन्। यदि यी प्रणहरू कार्यान्वयनमा उत्रिने हो भने नेपाललाई बौद्धिक प्राज्ञिक र आर्थिक लाभहुने स्वतःसिद्ध हुनेछ। यसले लुम्बिनीको भविष्य राम्रो हुने निश्चित छ।

अनि लुम्बिनीको बेहाल देखेर चित्त दुःखाउनुभएका संयुक्त राष्ट्र संघका तत्कालिन महासचिव दिवंगत उ थान्तज्यूले लुम्बिनीको विकासको लागि गर्नुभएको प्रयासले सकारात्मक भूमिका निभाउन सफल हुनेछ।

बनेपा ध्यानकुटी विहार तथा मेत्ता सेन्टर (मैत्री केन्द्र) को लागि सहयोग

१) Lakmini / Tim Kidder, USA Rs. 15,000/–
२) तेज रत्न शाक्य, मोती माया शाक्य प्रमिला शाक्य परिवार, पुलचोक रु. ५,५००/-
१) पूर्णहीरा तुलाधर, कमलादीबाट (दि. बुबा कुलमान बनिया र आमा लक्ष्मीहेरा बनियाको पूण्य स्मृतिमा) रु. २५००/–
३) रमेश काजी श्रेष्ठ, बनेपा, स्व. बुबा सानु काजी श्रेष्ठको पुण्यस्मृतिमा १५००/-
४) प्रेमज्योती शाक्य, बनेपा रु. ५००/-
५) राकेश शाक्य, बनेपा रु. ५००/-

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अग्रश्रावक राहुल (शिक्षाकामीमा अग्र)

✍ कल्याण मित्र सत्यनारायण गोयन्का

अग्रश्रावक राहुल र अग्रश्रावक रट्ठपाल दुई जना अति मिल्ने साथी थिए। यी दुई मित्रले अनेकौं जन्मदेखि साथ-साथमा जीवन बिताएका थिए। भगवान बुद्धको शासन कालमा राहुलको जन्म शाक्य जनपदको राजधानी कपिलवस्तुमा भएको थियो भने रट्ठपालको जन्म कुरू जनपदको थुल्लकोट्ठिक नगरमा भएको थियो। राहुल सिद्धार्थ गौतमका पुत्र भएर जन्मेका थिए। सिद्धार्थ गौतम आफ्नो कोठामा आराम गरेर बसिरहँदा सेवकले आएर छोरो जन्मेको खबर सुनाए। खबर सुन्ने बित्तिकै सिद्धार्थको शरीर स्नेहले काँप्न थाल्यो। भाव विभोर हुँदै उनले सोचे कि "छोरो जन्मेको खबर सुनेर त यति आसक्ति जाग्छ, उ प्रति माया जाग्छ भने भविष्यमा त यी गुन्दै-गुन्दै जानेछ।" तब सिद्धार्थले बोले– "यो राहु हो, यो बन्धन उत्पन्न भयो।" सेवकले यो कुरा राजा शुद्धोदनलाई सुनाए तब उनले आफ्नो नातिको नाम "राहुल" राखे।

सिद्धार्थ गौतमले त्यही रात घर त्याग्ने मनसाय बनाएका थिए। घर त्याग्नुभन्दा पहिला आफ्नो छोरोको मुहार हेर्न कोठासम्म पुगेका थिए, त्यस समय रानी यशोधरा सुतिरहेकी थिइन। तब रानीलाई पनि उठाइनन् र छोरोको मुहार पनि नहेरिकन नै राजपाट सबै त्यागेर सन्यास लिए। राजा शुद्धोदन आफ्नो छोरोले गृहत्याग गरेको दिन देखि नै दिनहुँ सोच्दथे कि मेरो छोरो कस्तो अवस्थामा होला ? जुन उद्देश्य लिएर गृहत्याग गरेको थियो त्यो पुरा भयो कि भएन ? आदि।

सिद्धार्थ गौतमले सम्बोधि प्राप्त गर्नु भएपछि धर्मचक्रप्रवर्तन गर्नु भयो, यी सबै जानकारी राजा शुद्धोदनलाई प्राप्त थियो। जब भगवान सिद्धार्थ रागगृहमा आईपुगे तब शुद्धोदनले आफ्नो एकजना मन्त्रीलाई बोलाएर भने कि "म अब बूढो भएँ, म जिउँदो छँदा नै एकपल्ट छोरोलाई हेर्न चाहन्छु, तिमी राजगीरमा गएर भगवानलाई सन्देश दिनु।" मन्त्रीले राजाको आज्ञा स्वीकार गरेर आफ्नो साथमा एक हजार जनाको फौज लिएर भगवानलाई भेट्न गए। त्यहाँ भगवानको धर्मकथा सुनेर प्रव्रज्या ग्रहण गरेर त्यहीं रहन थाले। राजाले यसै प्रकार आठ पटकसम्म आफ्ना मन्त्रीहरूलाई पठाए तब आठै जनाले एक-एक हजारको फौज लिएर गए तर कोही पनि त्यहाँबाट फर्केनन्। प्रव्रज्या लिएर त्यहीं बसे। राजाले केही खबर पाएनन्। उनीहरू किन नफर्केको त्यो पनि थाहा पाएनन्।

कपिलवस्तुमा कालुदायी नाम गरेको एकजना मन्त्री थिए। उनको जन्म पनि भगवान जन्म भएकै दिनमा भएको थियो।

महाराज शुद्धोदनले आफ्नो छोरोको हाल सोध्न कालुदायीलाई पठाउने निर्णय गरे र महाराजले साथमा आफ्नो विचार पनि राख्दै भने कि यदि त्यहाँ पुगेर तिमी पनि प्रव्रजित भइहाल्यौ भने पनि म सित सिद्धार्थलाई एक पटक अवश्य भेट्टाउनु। कालुदायी पनि हजार जना साथी भाई लिएर भगवानलाई भेट्न गए, भगवान सामू प्रव्रजित पनि भए। तर उनलाई महाराजको वचन याद थियो, राजा शुद्धोदनको इच्छालाई भगवान सामू व्यक्त गरे। भगवानले पनि कपिलवस्तु जाने निर्णय गर्नुभयो। भगवान संगै दशहजार कपिलवस्तु निवासी भिक्षुहरू र मगध निवासी दशहजार भिक्षुहरूले यात्रा प्रारम्भ गरे। राजगृहदेखि कपिलवस्तु सम्मको यात्रा साट्ठी योजनको थियो। दिनहुँ हिँडेर एक योजन जानुहुन्थ्यो, यसरी साट्ठी दिन लगाएर बीसहजार भिक्षुसंघ सहीत भगवान कपिलवस्तु पुग्नु भयो। भिक्षु कालुदायी हरेक दिन महाराज शुद्धोदन कहाँ भोजन गरेर भगवानको लागि भिक्षापात्रमा भोजन लिएर जानुहुन्थ्यो। भगवान राजाले पठाएको भोजन ग्रहण गर्नुहुन्थ्यो। भिक्षु कालुदायी भगवान कहाँ रहनु भयो आदि सूचना दिँदै रहन्थे। र दरवारमा बुद्ध, धर्म र संघ प्रति श्रद्धा बढाउने धर्म कथा भन्नु हुन्थ्यो। यसै कारण भगवानले भिक्षु कालुदायीलाई परिवार जनलाई प्रसन्न राख्ने महाश्रावकहरू मध्येमा अग्रको उपाधि दिनुभएको थियो।

कपिलवस्तु पुगेपछि राजा तथा परिवार द्वारा भगवानको स्वागत सत्कार गरियो। तर भोली पल्टको भोजनको लागि निमन्त्रण भने कसैले दिएनन्। भोली पल्ट बिहान भगवान बीस हजार भिक्षु संघ सहित भिक्षाटनको लागि नगरमा पाल्नु भयो। पहिलाका बुद्धहरूको परम्परालाई अनुशरण गर्दै शुरूदेखि एउटा-एउटा घरमा भिक्षा माग्दै अगाडि बढ्नु भयो।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

राजदरवारको बरण्डामा छोरो राहुलको साथमा राहुलमाता यशोधरा उभिरहेकी थिईन । उनले आफ्नो छोरोलाई बुबाको परिचय दिंदै भनिरहेकी थिइन् ।

हेर छोरा ! यी सबैभन्दा अघि रहेका सिंह समान तिम्रा बुबा हुन् ।

हेर ! उनको नाक कति लामो र सुडोल छ ।

यिनको आँखा सुन्दर र नीलो रंगको छ, आँखाको आकार बाछोको झैं छ ।

यिनको आँखी भौं कालो रंगको छ , इन्द्र धनुषको आकारको छ ।

यिनको थुतुनो सिंहको समान छ ।

यिनको शरीरको वर्ण सुन झैं छ ।

यिनको केशको रंग सुरमा झैं कालो छ ।

यिनको निधार फराकिलो छ ।

आँखी भौं विचको रौं हल्का पहेंलो रंगको छ ।

मुखको वर्ण आकाशमा चम्केको पूर्णिमा झैं छ ।

मनुष्य रूपी यी मुनुष्य र देवताहरूका प्रिय छन् ।

यिनी अग्र क्षेत्र कूलमा जन्मेका हुन् ।

सबै देव मनुष्य यिनलाई वन्दना गर्दछन् ।

यिनको चित्त शील-समाधिमा प्रतिष्ठित छन् ।

जसरी आकाशमा ताराहरू बिच चन्द्रमा परिक्रमा गरिरहन्छ त्यसरी नै यिनी आफ्ना श्रावक श्रमणहरू द्वारा घेरिएर रहेका हुन्छन् । यिनी मनुष्यहरू मध्ये वीर हुन्, लोकहितका लागि यिनले गृहत्याग गरेका हुन् । तिम्रो बुबा यी नै हुन् जो मनुष्यहरू मध्ये सिंह समान छन् ।

यस्तो प्रसन्न चित्तले यशोधराले आफ्ना पतिको परिचय छोरो राहुललाई दिए अनुसार उनको मनमा आफ्नो पति प्रति अलिकति पनि द्वेष थिएन । यस्को ठाउँमा उनको मनमा श्रद्धा थियो, गर्व थियो जुन उद्देश्यको लागि गृहत्याग गरेका हुन त्यस उद्देश्य हासिल गर्न सफल भएकोमा गर्व थियो आफ्नो छोरो पनि यसै भावले अघि बढुन् । त्यसैले यस्तै भाव जागुन् भन्ने उद्दश्यले यस्तो गरिमामय परिचय गराए ।

ममतामयी यशोधराले छोरो राहुललाई उनको बुबाको परिचय दिलाए पछि भनिन् "जाऊ, छोरा आफ्नो बुबा श्री सामू गएर आफ्नो भाग माग्नु । उहाँ संग सुनले भरेका चारवटा घैंटाहरू छन् ।"

यहाँ यी चार घैटां भन्नुको अर्थ चार आर्यसत्यलाई भनिएको हो । यि आर्यसत्य सुनभन्दा पनि मूल्यवान छन्, अनमोल छन् । त्यसैले भनिएको छ –

यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा,
सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं ।
न नो समं अत्थि तथागते नं,
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं ॥ - रतनसुतं

– जति पनि धन सम्पत्ति यस लोकमा छन् अथवा अन्य लोकमा छन् अथवा स्वर्ग लोकमा छन्, ती मध्ये कुनै लोकको सम्पत्ति पनि तथागतसंग भएको सम्पत्तिसंग तुलना गर्न योग्य छैन । बुद्धसंग जुन रत्न छन् ती अतुलनीय छन्, अनमोल छन् ।

बुद्धसंग यी चार आर्यसत्यका अनमोल रत्न छन्- जुन उहाँले स्वयं आर्जनगरेका हुन । उहाँले त्यसैलाई बाँडिनुभयो । त्यसमा तिम्रो नि अधिकार छ, जाऊ गएर माग ।

यशोधरा मनै मन सोच्छिन् कि, "म पनि यस अनमोल रत्नको हकदार हुँ, म पनि यी प्राप्त गर्न चाहन्छु । तर केही कारण वश तथागतले अहिले भिक्षुणी संघ स्थापना गर्नु भएन । जब गर्नुहुन्छ तब म पनि प्रव्रजित भएर उनको धर्मको अनुसरण गरेर आफ्नो उद्धार गर्नेछु र उहाँको लोकहित गर्ने कार्यमा सघाउनेछु । मेरो छोरोले यस राजदरवारको सुख-सयलमा हुर्केर के प्राप्त गर्ला ? आफ्नो बुबाको कल्याणी छत्रछायामा हुर्के भने यस अनमोल रत्न प्राप्त गर्नेछ । आफ्नो जीवन सफल बनाउनेछ ।" यस्तो सोच्दै-सोच्दै उनले आफ्नो छोरोलाई बिदा गर्दै भनिन् कि- "जाऊ, छोरा ! आफ्नो बुबासंग आफ्नो भाग माग्नु ।"

राहुल रमाउँदै आफ्नो बुबाको छेउ पुगे । छेउमा पुग्ने बित्तिकै यस्तो सुख-शान्ति र शीतलता अनुभव गरे कि अनायास् उनको मुखबाट शब्दहरू निस्के "श्रमण तिम्रो छाया सुखद छ ।"

भगवानको छत्रछाया कसलाई सुखद् नलाग्ला ? उनको सामू रहँदा सारा पाप-ताप पखालिन्छ । छोरोले बुबाको नजिक रहेर सुखद शान्ति छत्रछाया प्राप्त गरे । बुबाले आफ्नो छोरोलाई धर्मरत्नको अनमोल सम्पत्ति प्रदान गर्नुभयो, सारिपुत्तलाई जिम्मा लगाउँदै प्रव्रज्या दिलाउनु भयो ।

(साभार- 'विपश्यना' २०७५ आश्विन)

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बुद्ध शासन अन्तर्धान हुने लक्षणहरूलाई चिनौं

लेखक- **भिक्षु अश्वघोष**
अनुवाद- **वीर्यवती**

संसारको नियम नै अनित्य हो । त्यसैले भगवान बुद्धले अनुसन्धान गरी पत्ता लगाउनु भएको प्राकृतिक ज्ञान पनि कालान्तर पछि क्रमशः लोप हुँदै जानु स्वाभाविक नै हो । बुद्ध शिक्षा लोपहुँदै जानु भनेको बुद्ध शासन लोप भएको चिन्ह हो । जुन समयमा ५ वटा चिन्हहरू लोप हुनेछ तब बुद्धशासन लोप भयो भनिन्छ ।

बुद्ध शासनमा परियत्ति, पतिपत्ति र पतिवेध भनी प्रमुख रूपले धर्म त्रिविध रहेको छ ।
शासन अन्तर्धान ५ प्रकारले देखाइएका छन् ।
ती यसरी छन्–

(१) **अधिगम अन्तर्धान–**

भगवान् बुद्धले बताउनु भएका उत्तम ज्ञान सहित अर्हत फल(चार मार्ग र फल) प्राप्त गर्ने कार्यलाई अधिगम भनिन्छ। ती चार मार्ग यसरी छन्- स्रोतापन्न, सकदागामी, अनागामी र अर्हत । मार्गमा लागेर यस ज्ञान प्राप्त हुने बित्तिकै फल प्राप्त भइहाल्छ । तर मानिसहरूको मनमा स्वार्थ क्लेष र दुषित भावनाले जरो गाड्न थालेपछि माथि उल्लेखित पवित्र मार्गमा लाग्ने बानी हराएर जान्छ। बुद्धले सिकाउनु भएको शिक्षालाई पालन गर्ने कार्यमा मन फितलो हुँदै गएपछि ज्ञानलाभ गर्ने शक्ति पनि क्रमशः हराउँदै जानेछ । यसलाई अधिगम अन्तर्धान भनिन्छ ।

(२) **पतिपत्ति अर्न्तर्धान–**

बुद्ध-शिक्षालाई आफ्नो व्यवहारमा प्रयोग गर्ने कार्यलाई पतिपत्ति भनिन्छ । आफ्नो आचरण सुधार्दै विपश्यना ध्यान गर्न असमर्थ भएका भिक्षुहरूले शील पालन गर्ने कार्यमा मात्र आफूलाई सीमित राख्नेछन् । शील पालन गर्दागर्दै पनि विनय नियम ठीक तरिकाले पालन गर्न नसकी पाराजिका ४ वटा मात्र पालन गर्ने हुन्छन् । पछि विस्तारै विनय नियम नाम मात्रको हुनेछ । त्यसैले होला वर्माबाट पाल्नु भएका महासी महास्थविर समक्ष भिक्षु अमृतानन्दले भिक्षुहरूको विनय नियम सम्बन्धी प्रश्न राख्नु हुँदा उहाँले यसरी उत्तर दिनुभएको थियो– “आवुसो ! आजभोलीको वातावरण अनुसार पाराजिका चारवटा मात्र पालन गर्न सक्ने भिक्षुहरू रहे पनि पुग्छ ।”

उहाँको यस उत्तरले भनिरहेको छ-“आज भोली पाराजिका चारवटा मात्र पालन गर्ने भिक्षुहरू पनि कम हुँदै गएको देखिन्छ”

यसबाट प्रष्टिन्छ - आजभोली प्रतिपत्ति धेरै नै कमजोर भइसकेको छ ।

(३) **परियत्ति अन्तर्धान-**

अर्थकथा सहित त्रिपिटक बुद्ध वचनलाई परियत्ति शिक्षा भनिन्छ । समय वित्दै गएपछि जब परियत्ति शिक्षा अध्ययन गर्ने बानी हराउँदै जान्छ, तब परियत्ति अन्तर्धान हुन थाल्छ । सबभन्दा पहिला त अभिधर्म लोप हुनेछ । किनभने अभिधर्म शिक्षा शुक्ष्म मन सम्वन्धि शिक्षा भएको कारणले यसलाई बुझ्न त्यति सजिलो छैन । आजभोली सम्म पनि बर्मा देशमा अभिधर्म शिक्षा राम्ररी सुरक्षित रहेको देखिन्छ । तर श्रीलंका र थाइलैण्डमा भने सूत्र पिटकलाई मात्र बढि प्राथमिकता दिएको देखिन्छ । अर्को शब्दमा भन्ने हो भने भगवान बुद्धले सिकाउनु भएको मुख्य शिक्षा अध्ययन गर्ने बानी हराउँदै गएको छ ।

(४) **लिङ्गअन्तर्धान–**

यहाँ लिङ्ग शब्दले चीवर धारी भिक्षुहरूलाई संकेत गरेको छ । लिङ्ग अन्तर्धान भनेको कालान्तरमा पहेँलो वस्त्र लगाएका भिक्षुहरू दुर्लभ हुँदै जानेछ । शरीरमा चीवर नाम मात्रको रहनेछ। पहेँलो कपडाको एक टुक्रा काँधमा चिन्हको रूपमा राखेर पनि चीवरको चिन्ह देखाइरहने भिक्षुहरू पनि हुनेछन् । कपाल लामो पालेर बस्ने बानी हुन जान्छ। नियमानुसार त दुई महिना सम्म मात्र कपाल नखौरी बस्न मिल्छ । आज भोली कपाल लामो पारी राख्ने भिक्षुहरू पनि देखिन थालेको छ ।

यसरी विस्तारै भिक्षुभाव लोप हुँदै जानेछ। यसलाई लिङ्ग अन्तर्धान भनिन्छ ।

सबभन्दा पछि भगवान् बुद्धको अस्थि धातु लोप हुनेछ। यो घटना पछि सम्पूर्ण रूपले बुद्धशासन नै लोप हुनेछ ।

(क्रमशः १४ पेजमा)

Downloaded from http://www.dhamma.digital

एउटा रूख अमिलो हुँदैमा वनै अमिलो हुँदैन

– धम्मवती

धेरैजसो मान्छेहरूको एकजना खराब हुँदैमा सबैलाई नै खराब ठान्ने चलन छ। खराब असल छुटयाउन सक्नेहरू साह्रै कम। कोहि चाहिं एक जना असल हुन्दैमा सबैलाई असल ठान्दछन्। साँच्चै भनौं भने यसरी बुद्धि नै नपुऱ्याईकन काम गर्नु वा विश्वास गर्नु नै मुर्खता हो। विवेक विचार नहुने मानिसहरूले आफ्नो जीवनमा बरोवर घोका खाइरहेका छन्। त्यसैले सँधै विचार पुऱ्याई काम गर्नु पर्दछ। यो कुरा बुझाउनको लागि म एउटा कथा सुनाउँछु जुन कि हामीले सँधै सम्झि राख्न योग्य छ।

पहिले पहिलेको कुरो हो। वाराणसी देशमा ब्रह्मत्त राजाले राज्य चलाइराखेको थियो। थुप्रै प्रकारका पीरहरूले गरेर राजाको मनमा सन्ताप भइरहेको थियो। यसरी पीर र चिन्ताले दिक्क भएर राजा झ्यालमा बसी राखेको बेला एकजना क्लेशबाट मुक्त भैसकेको प्रत्येक बुद्ध हिमालयबाट नुनिलो, अमिलो, पीरो स्वाद लिनको लागि राज दरबारको मुनि भिक्षाटन आईराख्नु भएको थियो। दिक्क भएर झ्याल मा बसिराखेको राजाले उक्त क्लेशरहित प्रत्येक बुद्धको दर्शन गर्नासाथै राजाको मन हलुंगो भयो र पीर हटेर जीउ नै शीतल भयो।

जसरी घामले वा आगोले पोलेको मान्छेले सफा निर्मल पानी भएको पोखरी देख्दा खेरी आनन्द हुने हो ; त्यस्तै ल्केशले गर्दा पीर भैरहेको राजालाई क्लेश रहित उक्त प्रत्येक बुद्धलाई देख्नासाथ मन शीतल र आनन्द भयो। त्यसैले राजाको मनमा उक्त प्रत्येक बुद्ध उपर श्रद्धा उत्पन्न भयो यति हुनासाथ राजाले एकजना नोकरलाई पठाएर प्रत्येक बुद्धलाई निमन्त्रणा गर्न पठाए। निमन्त्रणा स्वीकार गरेर उहाँ राजाको दरबारमा पाल्नुभयो।

अनि राजाले आफूलाई भनेर ल्याइराखेको भोजन प्रत्येक बुद्धलाई दान दियो। प्रत्येक बुद्धले भोजन लिएर राजदरबारबाट बाहिर निस्कनुभयो र एउटा पाटिमा बसेर भोजन गर्नुभयो।

त्यस पाटिमा लोग्ने स्वास्नी दुईजना माग्नेहरू पनि बसेका रहेछन्। प्रत्येक बुद्धले खाईराख्नुभएको भोजनको वास सुंघेर उनीहरूलाई पनि लोभ लाग्यो। उनीहरूको मुखमा ऱ्याल चुहियो। वसी नसक्नु भएर उनीहरू प्रत्येक बुद्ध कहाँ गएर "हामीलाई पनि त्यो भोजन अलिकति दिनुस न" भनी माग्न गए। उनीहरू उपर दया लागेर प्रत्येक बुद्धले केहि भोजन बाँकि राखिदियो। माग्नेहरूले त्यस्तो राजाको खाना खान पाउँदा कति मीठो छ भन्ने कुराको वयानै गर्न सकेन; खाना खाएपछि जीउ नै जाडोमा मकल ताप्न पाएको बेला जीऊ हलुका भए जस्तै हलुंगो भयो। ती माग्नेहरूले प्रत्येक बुद्धसँग सोधे–

"भन्ते, यो भोजन त साह्रै मीठो छ नि, कहाँबाठ पाउनु भएको ?"

प्रत्येक बुद्धले कुरा नलुकाई भन्नुभयो-" दरबारमा बोलाई राजा आफैले दान दिएर पठाएको।" यति भनेर प्रत्येक बुद्ध हिमालय मै फर्कनु भयो। उहाँ वर्षमा एक पटक मात्रै नुनिलो, अमिलो र पीरो स्वाद लिनको लागि हिमालयबाट तल देशमा झर्ने गर्थ्यो। अरू वेला सँधै हिमालयको गुफा मै बस्ने गर्थ्यो।

यता ती माग्ने दम्पत्तीहरूलाई राजाको भोजन मात्रै खाउँ खाउँ लागि रह्‌यो। के गरेमा एक पटक फेरि त्यस्तो राजाको भोजन खान पाउने हो भनी कल्पनामा डुबे। यसरी विचार गरे " राजाले आफ्नो भोजन सबैलाई दान दिने त पक्कै पनि होइन होला। उहि चिवरधारी श्रमण भिक्षुहरूलाई मात्र दिने त होला नि !"

"हामी माग्ने नै भएर राजा कहाँ गएर राजाको भोजन दान लिन सक्ने छैनौं। त्यसैले म चाहिं प्रत्येक बुद्धको जस्तै पहेंलो वस्त्र लगाई दरबारमा भिक्षा माग्न जान्छु।

तिमी यहिं बसिराख्नु" भनी स्वास्नी चाहिंलाई पाटी मै छाडेर लोग्ने चाहिं आफू एक्लै पहेंलो वस्त्र लगाएर सरासर दरबारमा गएर भिक्षा माग्न गयो। राजाले पहिलेकै प्रत्येक बुद्ध आउनु भयो होला भन्ठानेर पहिले झैं श्रद्धा भक्ति राखेर आफूले खान लागेको भोजन नै दान दिई पठाए।

अनि राजाको मनमा यस्तो पनि विचार आयो, "उहाँ कहाँ बस्नु हुने हो एकपल्ट थाहा पाउन पाए हुन्थ्यो।" यस्तो विचार गरेर आफ्नो छोरो युवराज र बोधिसत्व मन्त्री दुबैलाई बोलाएर भन्यो– "भो युवराज

Downloaded from http://www.dhamma.digital

र मन्त्री ! भर्खर भिक्षाटनमा आउनु भएको उहाँ को हुनुहुन्छ, कहाँ बस्नुहुन्छ, एक पटक हेरेर आउ" भनेर पठाए । उनीहरू त्यो भिक्षुको भेषले आएको माग्नेको पछि पछि थाहा नपाउने गरी लागे । जब पाटीमा पुग्यो त्यो माग्नेको स्वास्नी चाहिं दौडेर आइ लोग्नेको हातमा रहेको पात्र लिन आई । स्वास्नीलाई पात्र सुम्पेर आफू पाटीनिर पुग्नासाथ चीवर फुकालेर पाटीमा गई आफ्नो माग्ने लुगा लगाई लोग्ने स्वास्नी दुवैले राजाले दानमा दिएर ल्याएको भोजन खुब मज्जासँग खाए ।

अनि ती पिछा गरेर आइरहेका युवराज र मन्त्री दुवैले यो सबै देखेर आश्चर्य भई फर्केर आइ राखेको बेला परस्पर कुरा भयो– "अब हामीले राजालाई के भनेर भन्ने ?"

राजकुमारले भन्यो– "उ एकजना ठग माग्ने रहेछ भन्ने नि ।"

अनि मन्त्रीले भन्यो– "राजकुमार ! राजालाई सत्य कुरा भन्नु मनासिब हुँदैन । किनकि हाम्रो राजाले कति ठूलो श्रद्धा राखेर आफ्नो खाना नै दान दिनुभयो । पवित्र व्यक्ति भन्ठानेर राजाले असल चेतनाबाट दान दिएकोले उहाँले पुण्य प्राप्त गरिसक्यो । अब गएर हामीले त्यो व्यक्ति पवित्र होइन, फलाना पाटीमा बस्ने भिक्षुको भेष लिएर आएको भने पछि कत्रो श्रद्धाले दान दिएर पुण्य कमाएको र मनमा आनन्द लिइराखेको राजालाई धक्का पर्नेछ, चोट पर्नेछ, र श्रद्धा बिग्रने छ । त्यसैले हामीले आफू झूठमा पनि नपर्ने गरी राजाको मन पनि नबिग्रने गरी कुरो सुनाउनु पर्ला ।" राजकुमार पनि हुन्छ भनेर चूप लागेर बस्यो ।

मन्त्रीले भन्यो– "राजकुमार ! त्यसो भए राजालाई हामीले सल्लाह गरे अनुसार भन्छु, तपाई नबोलिदिनुस् ।" यति भनेर सरासर राजाकहाँ गए ।
अनि राजाले सोधे– "उहाँ महात्मा कहाँ बस्नु हुँदो रहेछ त ?"

मन्त्रीले भने– "महाराज ! हामी उक्त महात्माको पछि पछि लागि रहेको बेला परको एउटा पाटीमा पुग्यौं । त्यस पाटीको नजिकै पुगे पछि उक्त पहेंलो वस्त्र नै गायब भयो । यता पर्‍यो, उता पर्‍यो हामीले केही भन्न सकेन ।"

यति सुनेर राजालाई धेरै खुशी लाग्यो र भन्यो– "धन्य ! मेरो भोजन त्यस्ता पवित्र व्यक्तिको हातमा पर्‍यो । तिमीहरू पछि लागेको थाहा पाएर नै उहाँ त्यहिं लोप हुनु भयो होला । मेरो भोजन असल ठाउँमा परेछ ।" राजा धेरै खुशी र आनन्द भैरहेको बेला अकस्मात् उनी बिरामी भई परलोक भयो । अन्तिम अवस्थामा पवित्र व्यक्तिलाई दान दिन पाएँ भनी हर्षले गद्गद भई त्यहीं चेतनाले मरेकोले उनलाई सुगति प्राप्त भयो ।

बाबु परलोक भएपछि छोरो चाहिं राजा भयो । केहि वर्ष पछि फेरी साँच्चैको पवित्र प्रत्येक बुद्ध पहिलेको जस्तै राजदरबारमा भिक्षाटन आउनु भयो ।

छोरो चाहिं राजाले देख्नासाथ त्यो माग्ने फेरि भिक्षुको भेषमा आएर ठग्न आएछ भन्ठाने, एउटा रूख अमिलो हुँदैमा जंगलै अमिलो हुन्छ भन्ठाने, एकजना पहेंलो वस्त्र धारण गर्ने ठग देख्दैमा सबै पहेंलो वस्त्रधारीहरू ठग नै हुन्छन् भन्ठाने । त्यसैले उसले "उ त्यो भिक्षा माग्न आइ राखेको ठगलाई मर्ने गरि कुटेर पठाइदेउ" भनेर हुकुम भयो । राजाको आज्ञा सुन्नासाथ कर्मचारीहरूले गएर उहाँलाई खूब कुटे ।

राजाले दरबारमा बसी हेरी राख्यो । प्रत्येक बुद्धले दुई चार पटक हानेको सही नै राख्यो । पछि उहाँलाई धेरै तकलिफ भयो । ज्यानै जाला जस्तो भयो । अनि प्रत्येक बुद्धले " यहाँ यसरी बसेर भएन" भन्ने बिचार गरेर आफ्नो समाधिको शक्तिबाट ऋद्धि उत्पन्न गरेर आकाशबाट उडेर हिमालय तर्फ जानु भयो । राजाले हेरी नै राख्यो । उहाँ ऋद्धिबलले उडेर जानु भएको देखेर आफूले विवेक बुद्धि नलगाई एउटा रूख अमिलो हुँदैमा जङ्गलै अमिलो हुन्छ भन्ठानेर एक जना नक्कली चीवरधारी भिक्षु देख्दैमा सबै नक्कली नै हुन्छन् भन्ठानेर कुट्न लगाएको त त्यत्रो ठूलो महापुरूष प्रति अपराध पो गर्न पुगें भनी राजाको मनमा ठूलो अशान्ति र दाह भयो । पश्चातापको आगोले पोलेर राजा उहि दिन मर्‍यो र नर्कमा गएर धेरै दुःख भोग गर्न जानु पर्‍यो ।

त्यसैले एकजना खराब हुँदैमा सबैलाई खराब सम्झनु हुँदैन । फेरि एक जना असल हुँदैमा सबैलाई असल सम्झनु हुँदैन । त्यसैले विबेक बुद्धि पुर्‍याई काम गर्नु पर्छ भन्ने अर्थमा एउटा रूख अमिलो हुँदैमा जङ्गलै अमिलो ठान्न हुँन्दैन भन्ने उखान बन्न गएको हो ।

(साभार- उखानको कथा संग्रह)

❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

श्रद्धा र शंका

✍ **नरेन्द्रनाथ भट्टराई**

श्रद्धा हो भित्री मनबाट राम्रो कार्यको लागि निक्लने आस्था । शंका हो मन र बुद्धिबाट निक्लिने विकार । श्रद्धाले स्वर्गमा पुऱ्याउँछ, शंकाले सदा नर्कमा खसाल्छ । यहाँ नर्कको अर्थ हो, दुःख, पीर, चिन्ता र अशान्तिमा रहनु ।

एकजना मुमुक्षु मानिस सद्गुरूको खोजमा जाँदा जाँदैएउटा आश्रममा पुगे । सयौं शिष्यको माझमा वसेका एकजना महात्मालाई देखेर ती मुमुक्षुको भित्रैदेखि महात्माउपर श्रद्धा उत्पन्न भयो । तिनले ती माहात्माको चरणकमलमा ढोग दिएर शिष्यत्व ग्रहण गरिदिन विन्ती चढाए । महात्माले पनि शिष्यत्व ग्रहण गरिदिएर शिष्य मण्डलीमा समावेश गराइदिनु भयो । ती शिष्यले श्रद्धापूर्वक तन, मन र धन दिएर गुरूको सेवा गर्ने, आज्ञापालन गर्ने गरेको देखेर गुरू पनि तिनीसंग धेरै नै खुशी भएर अरू शिष्यलाई भन्दा बढी स्नेह गर्न थाले । त्यो देखेर अरू शिष्यमा ईर्ष्या बढ्न थाल्यो । यसलाई खत्तम नपारे हाम्रो महिमा बढ्दैन भन्ठानी अनेक षडयन्त्र गर्न थाले । एकदिन गुरू अन्यत्र गएको बेलामा ती गुरूभक्त शिष्यलाई तिमी खूब गुरूभक्त छ भन्छौ, गुरू व्रह्मा, गुरूविष्णु, गुरूदेव महेश्वर भन्छौ । लौ त उसो भए डाँडोको टुप्पोबाट फाल हाल, तिम्रा गुरू साँच्चै भगवान् भए तिमीलाई बचाइहाल्नु हुन्छ भनी अरू शिष्यले भने । ती शिष्यले, “जय गुरूदेव” भनेर डाँडोको टुप्पोबाट फाल हाले । तल पुगे, जुरूक्क उठेर माथि आए, उनलाई केही पनि भएन । यो देख्ना सब आश्चर्य चकित भए । गुरूको आगमन भएपछि सबै कुरा गुरूलाई भने । गुरूले कुरा पत्याएनन् । अर्कोपटक त्यहीं नजिकै गाउँको कुनै एउटा घरमा आगलागी हुँदा त्यो घरभित्र एउटा बच्चा परेछ । चारैतिर आगो दन्किएकोले कोही भित्र पसी त्यो बच्चा ल्याउन सकेनन् । शिष्यहरू पनि सबै त्यस ठाउँमा पुगे । यसै बेला अरू शिष्यहरूले ती गुरूभक्त शिष्यलाई यसो भने,“त्यो दन्किरहेको घरमा पसेर भित्र परेको बच्चा ल्याउन सक्यौ भने तिम्रो गुरूभक्ति मानिन्छ । “उनी उतिखेरै जय गुरूदेव ! भनेर दन्किरहेको घर भित्र पसेर बच्चा च्यापेर बाहिर सकुशल निक्लिए । शिष्यगणमात्र होइन गाउँले पनि आश्चर्यमा परे । गुरूलाई सबै गाउँलेले पनि गएर कुरा सुनाए । गुरू दंग परे, हो कि होइन आफै जाँच गर्नुपऱ्यो भनेर गुरूले एकदिन घुम्न गएका बखत नदीको किनारामा पुगेर ‘हेर शिष्य तिमी मेरा अति प्यारा’ छौ, ममाथि तिम्रो ठूलो श्रद्धा छ भने तिमी यो नदीमाथि टेकेर पारि गएर आउ’ भने । तर शिष्यले जय गुरूदेव । भन्दै नदीमा गए । नदीको पानीमाथि जमीनमा हिँडे झै हिंडेर पारि पुगेर फर्किए । गुरूले पनि प्रत्यक्ष देखे । म त साँच्चिके सिद्ध पुरूष पो रहेछु भन्ने ठानी गुरू दंग पर्दै अव आफै पनि पानीमा हिंड्नु पऱ्यो भनी यसो खुट्टा मात्र के हालेथे चुर्लुम्म डुबिहाले । घुट–घुट पानी खाए । शिष्यहरूले बल्ल तल्ल निकाले । होश फर्के पछि ती गुरू आफ्नो पनि गुरू कहाँ गएरः‘ममाथि श्रद्धामात्र गर्ने यो चेलाले मेरा नामको बलमा मात्र पनि नदीमाथि हिँड्न सक्ने तर मैले नसक्ने । म आफैलाई नदीले डुबाउने (यो क्या हो ? मेले बुझ्न सकिन” भनी प्रश्न गर्दा गुरूले भने, “हे बाबु ! तिम्रो शिष्यको तिमी उपर पूरा चोखो श्रद्धा छ तर तिम्रो आफै उपर पनि शंका रहेछ, त्यसैले यस्तो भएको हो अरू केही कारण होइन ।”

चोखो श्रद्धामा असीम शक्ति हुने कुरा तथा शंकाले नाश गर्ने कुरा हामीले यस घटनाबाट बुझ्न सक्छौं ।

❖

बुद्ध सम्वन्धी केही जानकारीहरू –

★ देवदत्तले तलका ५ कुराहरू बुद्धसँग मागेका थिए, जुन बुद्धले अस्वीकृत गर्नु भएकोले देवदत्तले आफ्नै अलग्ग भिक्षु संघ खडा गरेको थियो । ती ५ मागहरू हुन्–

(१) भिक्षुहरू जंगलमै बस्नुपर्छ ।

(२) मसानमा फालिराखेको कपडा (=पांशुकूल) मात्रै चीवर लाउनुपर्छ ।

(३) भिक्षा लिएरै मात्रै खानुपर्छ । (४) रूखमुनि नै सुत्नुपर्छ । (५) माछा मासु बिल्कुलै नखानुपर्छ ।

(साभार- बौद्ध दर्पण)

Downloaded from http://www.dhamma.digital

गज्याःम्ह पासायात पत्याः यायेगु ? –२

✍ सुनिता मानन्धर

अनं लिपा पंछाः दुने सुपिया जुलं । इमां वयात लाये मफुत । उकिं इमां वयात छ्रंगः लानाः ज्वनेगु बिचाः यात । इमा पंछाःया नापसं च्वंगु सिमाय् च्वंवन । इमां खायात पासा थें तायेकाः थथे धाल, 'पासा कुक्कटराज छ जि खनाः छाय् ग्यानागु ? जि छिलिसे त्वाय् चिने मास्ति वः । फलानागु थासय् नसा मालेगु यक्व दु । अन निम्हं मिले जुया वने । थवंथवय् प्रेमपूर्वक च्व वने वा । थ्व खँ न्यनाः खां धाल,– 'यःम्ह जितः छ प्रति विश्वास मदु । छ जक हुँ । खां थुकथं लिसः बिल । तर इमा हानं वयात विश्वास याकेगु बिचाः यात । उकिं इमां धाल, ' जि न्हापा यानागु पाप कर्म यानाः छं विश्वास मयाःगु खः । आवंलि अथे याये मखु ।' तर खां वया खँय् विश्वास मयाः । खां अःपुक हे वयात त्याग यात ।

खँ ल्हायेगु स्वभाव थःथः कथंया दइ । गुलिं छाक्क खँ ल्हाइ । गुलिं नाइक स्याचुक्क खँ ल्हाइ । छाक्क कडा बचन ल्हायेगु बांलाःगु व्यवहार मखु। उकिं सकसिनं नाइक खँ ल्हाइपिं ययेकी ।

थन नाइक खँ ल्हानाः छैं-बुँ थःगु नामय् याना काइ । किजां दाजुयात छैंनं पितिनी । कलातं भाःतयात स्याइ । अभ्र थः हे जन्मदाता मांबौपिंत तकं छ्रंगः लाइ । थन नाइक खँ ल्हानाः च्वय्या दर्जाय् थ्यनी । खँ व भाषणं मक्ख याना तइ । तर थः त हित जुइगु ज्याखँ जक याइ । थःगु निजी स्वार्थ जक पूवंकी र उकिं मिखा तिसिनाः सुयातं विश्वास याये मजिउ । थुगु जातकय् गज्याःपिंत विश्वास याये जिउ धइगु खँ नं कनातःगु दु । गुगु थुकथं दु –

पापीम्हेसित गबलें विश्वास याये मते । मखुगु खँ ल्हाइम्हेसित नं गबले विश्वास याये मते । अले थः के गुण मदुसां दुः थें च्वनीम्हेसित नं विश्वास यायेमते ।

गुलिं गुलिं मनूत प्याःचाम्ह सा थें जुइ । इमिसं खँ ल्हानाः पासापिंत लय् तायेकी तर ज्यां मखु । थज्याः पिंत नं विश्वास यायेमते ।

खालीगु ल्हाः दुपिं खँ जक सःपिं थज्याःपिं निस्सारपिंत विश्वास याये मते । लाज शरम मदुपिंत नं विश्वास याये मते । अकृतज्ञपिं मनूतय्त नं विश्वास याये मते ।

मिसापिं जुइमा वा मिजंपिं, तुरून्त मन हिलीपिं जूसा इमित गबले नं विश्वास याये मते ।

अनर्थ ज्याखँ याना जुइपिं, अस्थिरपिं, न्ह्याम्हेसितं घात यायेत तयार जुइपिं दापय् दुने सुलाच्वंगु तरवार थें खः । उकिं थज्याःपिंत नं विश्वास यायेमते ।

नायूगु बचन ल्हानाः छाः गु नुगः तयाः अनेतने कथं पासा दयेका जुइ । थज्याःपिंत नं विश्वास यायेमते ।

धनसम्पत्ति ठगे यानाः स्याना जुइपिंत नं गबलें विश्वास याये मते ।

सुयातं अःपुक छत्थुं विश्वास याये मजिउ । थुकिं थःगु अस्तित्व नापं संकटय् लाये यः । थः जक मखु थःगु वंश नापं न्हना वनेयः । उकिं इलय् हे थः शत्रुयात म्हसीकेमाः । थन खातय्सं इमायात म्हसीके मफुत । वयात अःपुक विश्वास यात । तर व हे इमां खातय्त छम्ह छम्ह यायां स्याना नल । तर बोधिसत्व खां इमायात म्हसीकल । वं इमापाखें गुकथं बचे जुइगु उपाय नं यात । थुकिं यानाः याकःचा जुल । तर नं थःगु न्ह्यःने दंवःसां शत्रुयात इलय् म्हसीकेमाः । वपाखें तापाक च्वनेमाः धइगु खँयात थुकथं न्ह्थनातःगु दु ।

आपालं शत्रुत मित्रया रूपय् लगे जुयाच्वनी । थज्याः पिंत खां इमायात त्याग याः थें त्याग यायेमाः ।

गुम्हसिनं तुरून्त खँ थुइका काये फइ मखु । व लिपा शत्रुया ल्हातय् लाःवनी । अले नुगः मछिंका च्वनेमाली

गुम्हसिनं तुरून्त खँ थुइका काइ । व शत्रुया ल्हातं मुक्त जुइ फइ । व इमाया ल्हातं बचे जूम्ह खा थें जुइ ।

बुद्धिमान मनुखं अधार्मिक विध्वंशकारी मनूयात त्याग यायेमाः । ❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

Big Red, Little Red and No-squeal

(Envy)

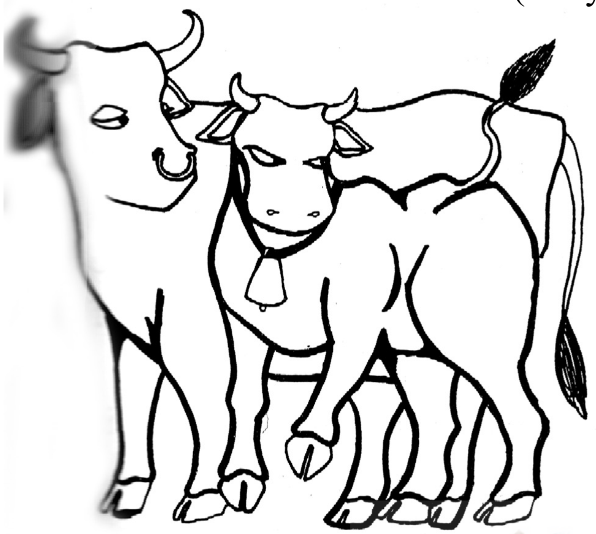

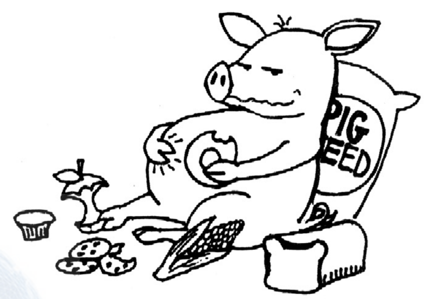

Once upon a time, there were two calves who were part of a country household. At the same home there also lived a girl and a baby pig. Since he hardly ever made a sound, the pig was called 'No-squeal'.

The masters of the house treated No-squeal very very well. They fed him large amounts of the very best rice, and even rice porridge with rich brown sugar.

The two calves noticed this. They worked hard pulling plows in the fields and bullock carts on the roads. Little Red said to Big Red, "My big brother, in this household you and I do all the hard work. We bring prosperity to the family. But they feed us only grass and hay. The baby pig No-squeal does nothing to support the family. And yet they feed him the finest and fanciest or foods. Why should he get such special treatment?"

The wise elder brother said, "Oh young one, it is dangerous to envy anybody. Therefore, do not envy the baby pig for being fed such rich food. What he eats is really 'the food of death'.

"There will soon be a marriage ceremony for the daughter of the house, and little No-squeal will be the wedding feast! That's why he is being pampered and fed in such rich fashion.

"In a few days the guests will arrive. Then this piglet will be dragged away by the legs, killed, and made into curry for the feast."

Sure enough, in a few days the wedding guests arrived. The baby pig No-squeal was dragged away and killed. And just as Big Red had said, he was cooked in various types of curries and devoured by the guests.

Then Big Red said, "My dear young brother, did you see what happened to baby No-squeal?" "Yes brother," replied Little Red, "now I understand."

Big Red continued, "This is the result of being fed such rich food. Our poor grass and hay a hundred times better than his rich porridge and sweet brown sugar. For our foods brings no harm to us, but instead promises long life!"

The moral is: Don't envy the well-off, until you know the price they pay.

(Source- Prince Goodspeaker)

Dhamma.Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति विहार

गतिविधि

(११० औं कक्षा)

बिषयः रथकार वग्ग, अंगुत्तर निकाय (तिक निपात)

२०७५ कार्तिक १७ गते

प्रवचक- मदन रत्न मानन्धर

प्रस्तुति- सूर्य काजी शाक्य

सुत्त ९ प्रथम पापणिक सुत्त (प्रथम दोकानदारसुत्त)-

यस दिनको अंगुत्तर निकायको कक्षामा मदन रत्न मानन्धर ज्यूले भगवान बुद्धले उपदेश दिनु भएको दोकानदार सूत्रको व्याख्या गर्नु भयो ।

यस सुत्तमा भगवान बुद्धले दोकानदारमा हुनु पर्ने तिनवटा धर्म वा गुणहरूको वर्णन गर्नु भएको छ, जुन गुण वा धर्म हुने दोकानदारको अप्राप्त धन प्राप्त हुनुको साथै प्राप्त धनको वृद्धि हुन्छ, ति गुणहरूः–

१. पूर्वान्ह समयमा सम्यक रूपवाट आफ्नो कारोवार गर्दछ ।
२. मध्यान्ह समयमा सम्यक रूपवाट आफ्नो कारोवार गर्दछ ।
३. सन्ध्या समयमा पनि सम्यक रूपमा आफ्नो कारोवार गर्दछ ।

यसको ठीक विपरित पूर्वान्ह, मध्यान्ह र सन्ध्याको समयमा सम्यक रूपमा आफ्नो कारोवार गर्दैन भने अप्राप्त प्राप्त गर्न सक्दैन, साथै प्राप्त धनको वृद्धि पनि हुँदैन । ठीक यसरी ने भगवान बुद्धले भिक्षुहरूलाई पनि तिनवटा धर्म वा गुणहरू वताउनु भएको छ, जसलाई भिक्षुहरूले सम्यक रूपमा पालना गर्नु पर्दछ । ति हुन्–

१. पूर्वान्ह समयमा सम्यक रूपमा समाधिको अभ्यास गर्नु पर्दछ ।
२. मध्यान्ह समयमा सम्यक रूपमा समाधिको अभ्यास गर्नु पर्दछ ।
३. सन्ध्या समयमा सम्यक रूपमा समाधिको अभ्यास गर्नु पर्दछ ।

यसरी सम्यक रूपमा समाधिको अभ्यास गर्नाले प्राप्त नभएको कुसल धर्म प्राप्त हुन्छ र प्राप्त भई सकेको कुसल धर्म अभिवृद्धि हुन्छ ।

जुन भिक्षुले पूर्वान्ह, मध्यान्ह र सन्ध्या समयमा सम्यक रूपमा समाधिको अभ्यास गर्दैन, उक्त, भिक्षुले प्राप्त नभएको कुसल धर्म प्राप्त गर्न सक्दैन र प्राप्त भइसकेको कुसल धर्मको अभिवृद्धि र उन्नति गर्न सक्दैन । ■

धम्मपद–सहस्सवग्ग

२०७५ कार्तिक २४ गते, शनिवार

प्रवक्ता- देवकाजी शाक्य

प्रस्तुती- राजभाइ तुलाधर

यो सहस्सं सहस्सेन, सङ्गामेमानुसेजिने ।
एकञ्च जेय्यमत्तानं, स वे सङ्गामजुत्तमो ॥

संग्राममा हजारौं हजार मानिसलाई जित्ने भन्दा आफुले आफैलाई जित्ने व्यक्ति ने साँच्चैको विजेता हुन्छ ।

भगवानले यो गाथा भद्राकुण्डलकेसीको सन्दर्भमा नै भन्नुभएको थियो जसको वारेमा अघिल्लो कक्षामा उल्लेख भइसकेको छ ।

अत्ता हवे जितं सेय्यो, या चायं इतरा पजा ।
अत्तदन्तस्स पोसस्स, निच्चं सञ्ञत्तचारिनो ॥
नेव देवो न गन्धब्बो, न मारो सह ब्रह्मुना ।
जितं अपजितं कयिरा, तथारूपस्स जन्तुनो ॥

अरूलाई जित्नु भन्दा आफैलाई जित्नु श्रेष्ठ हो । आत्मसंयमी भइ सँधै राम्रो आचरण गर्ने व्यक्तिको जीतलाई देव, गन्धर्व, मार अथवा ब्रह्माले पनि हारमा परिणत गर्न सक्दैन ।

भगवानले उपरोक्त दुइवटा गाथाहरू एकजना ब्राह्मणको भनाइको उत्तरमा भन्नुभएको थियो । त्यो ब्राह्मणले भगवानलाई यस्तो भन्यो, "शास्ता, तपाईंलाई गर्न हुने कुशल कुराहरूको बारेमा मात्रै थाहा छ, गर्न नहुने अकुशल कुराहरूको वारेमा थाहा छैन ।" तव भगवानले मलाई गर्न नहुने अकुशल कुराहरूको वारेमा पनि थाहा छ भनेर ६ वटा खराब आचरणको वारेका भन्नुभयो । जसले गर्दा धनको साथसाथै अरू हानीहरू पनि हुन्छन् । ती ६ वटा हुन्ः (१) सुर्योदय भइसके पछि पनि सुतीरहने, (२) अल्छी बानी (३) निष्ठुरता, (४) नशालु पदार्थको लट्, (५) कुवेलामा यताउती डुलीरहने, (६) व्यभिचार । त्यसपछि बुद्धले के काम गरेर जीवन

Dhamma.Digital
Downloaded from http://www.dhamma.digital

निर्वाह गर्छौ भनेर सोध्दा ब्राह्मणले जुवा खेलेर गर्छु भन्यो । जित्छौ कि हार्छौ भन्दा कहिले जित्छु कहिले हार्छु भन्यो । तव भगवानले जुवामा जित्नु भन्दा आफ्नो खराब अनैतिक बानीहरूलाई जित्नु श्रेष्ठ हो भन्नुहुँदै माथिको गाथाहरू व्यक्त गर्नु भयो ।

मासे मासे सहस्सेन, यो यजेथ सतं समं ।
एकञ्च भावितत्तानं, मुहुत्तमपि पूजये ।
सा येव पूजना सेय्यो, यञ्चे वस्ससतं हुतं ॥

सय वर्ष सम्म प्रत्यक महिना हजारौं कार्षापन खर्च गरेर यज्ञ होम आदि गर्नुभन्दा एक क्षण मात्रै भए पनि शुद्ध आचरण भएको, ध्यान भावना राम्ररी गर्ने व्यक्ति (भिक्षु) लाई पूजा सत्कार गर्नु श्रेष्ठ हो ।

एकचोटी सारिपुत्र महास्थवीरले आफ्नो मामासंग भेट हुँदा के तपाईंले कुनै कुशल कमृहरू गरीरहनु भएको छ कि छैन भनेर सोध्यो । मामाले भन्यो, "मैले प्रत्येक महिना निग्रन्थ बाबाहरूलाई एक हजार कार्षापन बराबरको वस्तुहरू दान दिइरहेको छु, मेरो अर्को जन्म ब्रह्मलोकमा होस भनेर" तव सारिपुत्रले भन्नु भयो कि उसका गुरूहरूले उसलाई झुट्टा आश्वासन मात्रै दिइराखेको हो किन कि उनीहरू आफैलाई ब्रह्मलोकमा कसरी पुगिन्छ भन्ने कुरा थाहा छैन । यस्तो भनेर वहाँले आफ्नो मामालाई बुद्धकहाँ लग्नु भयो । बुद्धले उसलाई भन्नु भयो, "ब्राह्मण, तिमीले अहिले आफ्ना गुरूहरूलाई दिइरहेको एक हजार कार्षापनको दान भन्दा कुने शीलवान भिक्षुलाई एक मुठी भात दान दिनु धेरै श्रेष्ठ हुनेछ ।" त्यसपछि बुद्धले माथिको गाथा व्यक्त गरेर उसलाई उपदेश दिनु भयो । उपदेशको अन्तमा उसले स्रोतापत्ति फल प्राप्त गरे । ■

विशुद्धि मार्ग

२०७५ मंसिर २९ गते, शनिवार

प्रवचक- डा. त्रिरत्न मानन्धर

प्रस्तुति- उष्णीषतारा तुलाधर

गत मंसिर २९ गते, शनिवारका दिन धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको नियमित शनिवारीय कक्षामा प्रवचक डा. त्रिरत्न मानन्धरज्यूले विशुद्धि मार्ग अन्तर्गत 'प्रज्ञा' विषयमा कक्षा लिनुभयो । वहाँले लिनुभएको कक्षाको प्रमुख कुराहरू यसरी छन् –

'**पकारेन आणेति'ति पञ्ञा परिजानाति**' अर्थ- कुनै पनि विषयको बारे पूर्णरूपमा थाहा पाउनु प्रज्ञा हो । साथै संसारको यथार्थ स्वभावलाई राम्रोसित जानी लिनु प्रज्ञा हो । मानिसको वास्तविक रत्न नै प्रज्ञा हो । बुद्धले धम्मपदको सहस्स वग्गोमा भन्नुभएको छ - प्रज्ञा विहिन भई हजारौं वर्ष बाँच्नु भन्दा प्रज्ञायुक्त भई एकदिन बाँच्नु नै उत्तम । प्रज्ञाद्वारा त्रिलक्षण (दुःख, अनित्य, अनात्म) लाई साक्षात्कार गर्नुपर्छ । यसको लागि पञ्चस्कन्धयुक्त यस शरीरलाई हेरी भावना गर्नुपर्छ ।

प्रज्ञावान् व्यक्तिले प्रज्ञाद्वारा पञ्चस्कन्ध (रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार, विज्ञान) लाई राम्ररी बुझिसकेको हुन्छ । पञ्चस्कन्धलाई नाम र रूप गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ । मानसिक धर्महरू वेदना, संज्ञा, संस्कार र विज्ञान नामधर्म अन्तर्गत र भौतिक रूप रूपधर्म अन्तर्गत पर्दछ । यसरी हाम्रो शरीर नाम र रूपको समिश्रण हो ।

रूप– जुनसुकै रूपमा पनि चतुर्महाभूत पृथ्वी, आपो, तेजो र वायो धातु विद्यमान रहेको हुन्छ । चार धातुमा वर्ण, गन्ध, रस र ओज (पोषण दिने तत्व) मिसिएको हुन्छ । यी आठ तत्वलाई अष्टकलाप भनिन्छ ।

वेदना– हामीले मानसिक वा शारीरिक रूपले अनुभूति गर्नेलाई वेदना भनिन्छ । वेदना पाँच प्रकारका छन् - सुख वेदना, दुःख वेदना, उपेक्षा वेदना, सौमनस्य वेदना र दौर्मनस्य वेदना । यी वेदनाहरू हाम्रो जीवनमा आइरहन्छन्, यसलाई प्रतिक्रिया नगरी समतामा बस्नुपर्छ ।

संज्ञा- कुनै पनि चीजलाई पूर्व आग्रहको आधारमा प्रिय-अप्रिय, राम्रो-नराम्रो भनी पहिचान गर्नु, राम्ररी जान्नु संज्ञा हो ।

संस्कार– संस्कार चित्तसित सम्बन्ध रहेको हुन्छ । चित्तसित मिल्न आउने ५२ वटा चेतसिक हुन्छन् । ती हुन् : वेदना - १, संज्ञा - १, संस्कार - ५० । चेतसिव राम्रो-नराम्रो दुवै हुन्छ । क्रोध, लोभ, ईर्ष्या आदि नराम्रो चेतसिक तथा मैत्री, करुणा, मुदिता आदि राम्रो चेतसिक हुन् । यी चेतसिकहरू हामीमा संचय भई राखेको हुन्छ । कुनै दिन यसको परिणाम निस्कन्छ । यसरी आएको परिणाम सबै संस्कार हुन् ।

विज्ञान– कुनै पनि वस्तुलाई देख्ने बित्तिकै जान्नु

Downloaded from http://www.dhamma.digital

विज्ञान हो । विज्ञानले राम्रो नराम्रोलाई छुट्याउँदैन केवल चिन्दछ ।

यसरी पञ्चस्कन्ध मार्फत आउने जति पनि मानसिक र शारीरिक वेदनाहरू छन् ती सबै उत्पत्ति भई विनाश भएर जान्छन् भनी प्रज्ञा सहित समता भावले हेर्नुपर्छ । यसरी हेर्न जान्यो भने सुख प्राप्त हुन्छ ।

धर्मकीर्ति विहारको जन्मोत्सब

२०७५ मंसिर २१ गते शुक्रवार ।

स्थान- धर्मकीर्ति विहार, धम्महल ।

धर्मकीर्ति विहार भवन पुनः निर्माण गरिएको १६ वर्ष पूरा भएको शुभ उपलक्ष्यमा धर्मकीर्ति संरक्षण कोषका उपाध्यक्ष (पुनः निर्मित धर्मकीर्ति विहार भवनका दाता) द्रव्यमानसिंह तुलाधर एवम् उहाँकी धर्मपत्नी बसुन्धरा तुलाधर प्रमुख सपरिवारको आयोजनामा विहारको १६ वर्षिय जन्मोत्सव मनाइयो ।

औंशी पर्वको उपलक्ष्यमा सञ्चालित बुद्ध पूजा कार्यक्रममा सहभागी सबै उपासक उपासिकाहरूलाई दाता परिवारबाट जलपान दान गरियो ।

भिक्षु भिक्षुणी संघबाट सामूहिक परित्राण पाठ गरिएपछि दाता परिवारबाट दान प्रदान गरी पुण्यानुमोदन गरिएको थियो । सो पश्चात् कार्यक्रममा सहभागी सम्पूर्ण भिक्षु भिक्षुणीहरूलाई भोजन दान गरिएको थियो ।

धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजनया गतिविधि

प्रस्तुती- प्रेमलक्ष्मी तुलाधर

१. ने.सं. ११३८ कौलाथ्व महाअष्टमी २०७५–६–३१ या दिनस मैत्री बोधि सत्व विहार जमबहालय् केशावती गुरूमां पाखें बुद्ध पूजा सञ्चालन याना विज्यात । उगु भ्वलय् धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजन जूगु जुल । प्रभावती स्थापित पाखें जलपानया ब्यवस्था यानादीगु खः ।

   निरन्तर रूपं न्हयानाच्वंगु बुद्ध पूजा व धर्मदेशना यानाविज्यागु उगू भ्वलय् भाजु मयजु स्थापित पिंत मैत्री बोधिसत्वया प्रतिमा विया हनादिगु खः नायो श्याममान व थाकुली यज्ञमानपिं खः ।

२. ने.सं. ११३८ बछलाग्व मुख अष्टमी २०७५-७-३० या दिनस मैत्रीवोधिसत्व विहार जमबहालय् कुसुम गुरूमां पाखें बुद्ध पूजा व धर्मदेशना ज्याभ्वः सञ्चालन याना विज्यागु भ्वलय् धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत जूगु जुल ।

   जलपानया व्यवस्था पद्म ज्योति, रूपज्योति, कमला ज्योति परिवार पाखें जूगु खः ।

   निरन्तर रूपं बुद्ध पूजा व ज्ञानमाला भजन जुयाच्वंगु १५ दं क्यंगु लसताय् वयकःपिं ज्योति परिवारपिंत नायो भाजु व थाकुली भाजु पाखें मैत्री बोधि सत्व प्रतिमा बियाः हनादीगु खः ।

३. ने.सं. ११३८ कौलाथ्व द्वादशी २०७५-८-४ कुन्हु हात्तीवन हरिसिद्धी च्वना विज्याम्ह जयवती गुरूमांया बुदिं व प्रव्रज्या दिं या लसताय् ध.बौ.ज्ञा.भ जूगु जुल । वसया ब्यवस्थायात वसपोलं पाखें रु. ४,००० ।– प्रदान यानादिल ।

बुद्ध शासन अन्तर्धान हुने लक्षणहरूलाई .....

यसरी धर्म सम्बन्धि ज्ञान नभएका र धर्माचरण नभएका व्यक्तिहरूको बाहुल्यता बढ्दै गएपछि धर्मलाई अधर्म थान्ने विनय नियम पालन नगरी लोभ र महत्वाकाँक्षी व्यक्तिहरूको संख्या बढ्न थाले पछि मानिसहरूको मन असल कार्यमा भन्दा खराब आचरण तर्फ ढल्कने हुनाले बुद्ध शिक्षा विस्तारै लोप हुँदै जानेछ । तर भगवान् बुद्धले भन्नुभएको छ–

"**विरियवतो किं नाम कम्मं नसिज्झति**"

अर्थात्- "मेहनत गरेको खण्डमा सिद्ध नहुने कुनै काम छैन"

यस बुद्ध वचनले भनिरहेको छ-जुन बेलासम्म क्लेश नाश गर्नको लागि कार्य गर्ने, मेहनती व्यक्तिहरू यस संसारमा विद्यमान रहन्छन्, तबसम्म अरहन्त, अनागामी, सकदागामी र श्रोतपन्न ज्ञान लाभी आर्य पुद्गलहरूको अभाव हुँदैन । जुन बेलासम्म यस्ता पवित्र व्यक्तिहरू यस संसारमा हुन्छन्, तबसम्म बुद्ध साशन विद्यमान नै हुनेछ ।

त्यसैले हामीले बुद्ध शिक्षालाई सकेसम्म होशियार पूर्वक अध्ययन गर्दै यसलाई शुद्ध रूपले मन लगाई पालन गरौं र अभ्यास गरौं । अरूले पालन गरेको नगरेकोमा ध्यान, नदिई आफूले पालन गर्न मेहनत गरौं । अनि बुद्ध शासनको आयु लम्बाई सबैको भलाई गरौं । सबैलाई यही अनुरोध रहेको छ । *(साभार- अशिल शिक्षा)*

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति विहारमा आङसाङ सुकी

फोटो- प्रविन महर्जन

पानसमा बत्ति बाली कार्यक्रम उद्‌घाटन गर्नुहुँदै नेतृ आङ साङ सुकी

२०७५ मंसिर १५ गते शनिवार
स्थान- धर्मकीर्ति विहार, धम्महल ।

यसदिन म्यानमारका नेतृ आङ साङ सुकीलाई धर्मकीर्ति विहारमा स्वागत गरिएको थियो । एशिया प्यासिफिक सम्मेलनमा सहभागी हुन आउनुभएकी म्यानमारका नेतृ, एवं State Councillor आङ साङ सुकीले यसदिन धर्मकीर्ति विहारमा अनौपचारिक भ्रमण गर्नुभई आफ्नी गुरू श्रद्धेय भिक्षुणी धम्मवती गुरूमांलाई पञ्चाङ्ग वन्दना गर्नुभई श्रद्धा अर्पण गर्नुभएको थियो ।

धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषका सचिव प्रफुल्ल कमल ताम्राकारले यस अनौपचारिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु हुँदै स्वागत मन्तव्य पनि व्यक्त गर्नु भएको थियो । यही क्रममा उहाँले नेतृ आङसाङ सुकीलाई गत चार वर्ष अगाडि पनि धर्मकीर्ति विहारले स्वागत गर्न पाएको क्षणलाई स्मरण गर्नुहुँदे खुशी व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

नेतृ सुकीले पानसमा बत्ती बाली कार्यक्रम उद्‌घाटन गर्नुभएपछि आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्ने क्रममा

फोटो- वीर्यवती

मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुँदै नेतृ सुकी

Downloaded from http://www.dhamma.digital

फोटो- वीर्यवती

नेतृ सुकीलाई मैत्री पूर्वक आशिर्वाद दिनुहुँदै भिक्षुणी धम्मवती

आफू ४५ वर्ष अगाडि धर्मकीर्ति विहारमा रहँदाको क्षण स्मरण गर्नुहुँदे त्यसबेला नेपालमा मोटर कम र साइकल धेरै गुड्ने भएको कुरा बताउनु भयो ।

मन्तव्यको क्रममा उहाँले भगवान् बुद्धको जन्मभूमी नेपालमा नेपालीहरूलाई भाग्यमानी भएको कुरा बताउनु हुँदै नेपाल र म्यानमार बीच बुद्ध शिक्षा अध्ययन गर्ने क्रम निरन्तर अगाडि बढ्न सकोस् भनी आशा ब्यक्त गर्नुभयो । उहाँले वर्मी भाषाबाट व्यक्त गर्नुभएको मन्तव्य भिक्षुणी धम्मवतीले नेपालभाषामा रूपान्तर गर्नुभएको थियो । यसरी नै नेतृ सुकीले नेपाल र म्यानमार बीचको धार्मिक सम्वन्ध विषयमा अंग्रेजी भाषामा पनिआफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

भिक्षुणी धम्मवती गुरूमांले आफ्नी चेली नेतृ सुकीलाई वर्मी भाषाबाट नै मैत्रीपूर्ण आशिर्वाद दिनुभएको थियो । यसरी नै नेतृ सुकीको जीवनमा सुस्वास्थ्य र उत्तरोत्तर प्रगतीको कामना गर्नुका साथै वर्मा र नेपालको सम्वन्ध सुदृढ रहोस् भन्ने कामनाका साथ भिक्षुणी धम्मवती गुरूमां लगायत धर्मकीर्ति विहारका सम्पूर्ण भिक्षुणी गुरूमांहरूबाट मैत्री सूत्र पाठ गरी मंगलकामना गरिएको थियो ।

भिक्षुणी धम्मवती गुरूमांले नेतृ सुकीलाई स्वयम्भू चैत्य उपहार प्रदान गर्नुभएको थियो भने अन्य वर्मी पाहुनाहरूलाई पनि चैत्य आदि उपहार प्रदान गर्नुभएको थियो । यसरी नै बर्मी पाहुनाहरूबाट पनि धम्मवती गुरूमांलाई दान प्रदान गरिएको थियो ।

वर्मी राजदूत, काठमाडौं महानगरपालिकाका मेयर विद्या सुन्दर शाक्य, २५ वडाको तर्फबाट वडा अध्यक्ष नीलकाजी शाक्य र रमीता स्थापित आदि पनि उपस्थित रहनु भएको उक्त कार्यक्रम प्रफुल्ल कमल ताम्राकारले नै धन्यवाद ज्ञापन गरी समापन गरिएको थियो ।

कार्यक्रम समापन पश्चात् पाहुनाहरूलाई चियापान गराई बिदा गरिएको थियो ।

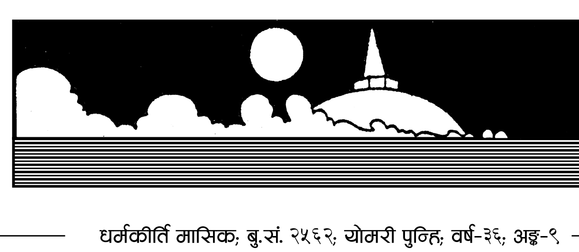

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति पत्रिका वार्षिक प्रतिवेदन

बुद्ध धर्म प्रचार याय्गु पवित्र उद्देश्य ज्वनाः प्रकाशन जुया वयाच्वंगु धर्मकीर्ति पत्रिका मिति २०७५ असोज महिना तकया वर्ष ३६ अंक ६ तकः प्रकाशित जुई धुंकल ।

स्थापना कालं निसे निरन्तर रूपं प्रकाशित जुया वयाच्वंगु धर्मकीर्ति पत्रिका २०७४ सालया वार्षिक ग्राहक संख्या १०४१ जना दु व विशेष सदस्य संख्या ८८३ जना दत ।

महिना पतिकं प्रकाशित जुया वयाच्वंगु धर्मकीर्ति पत्रिका वितरणया लागि दुःज पिन्सं पुन्हि वलय् विहारे काः वइगु व उपत्यका पिनेया लागि हुलाकं छवयाः वितरण ज्या निरन्तर रूपं जुया च्वंगु दु । २०७४ सालया आम्दानी व खर्चया हिसाव थथे दु ।

आम्दानी तर्फ ३६५,९६३।९९
खर्च तर्फ २७१२५३।३१
वचतः ९४,७१०।६८
जूगु खनेदु ।

– धर्मकीर्ति पत्रिका व्यवस्थापन परिवार

धर्मकीर्ति अध्ययन व भ्रमण कमिटी

संयोजक- केशावती गुरूमाँ

थुगुसी धर्मकीर्ति विहार अध्ययन व भ्रमण कमिटी वर्मा देश, थाइलाण्ड, श्रीलंका चाइना देशे भ्रमण यानागुं जुल ।

वर्मा व थाइलाण्ड देशे केशावती गुरूमाँ, उद्योगरत्न तुलाधर व ३२ जना यात्रीत वनागु जुल । श्रीलंका भ्रमण सुवण्णवती गुरूमाँ, उद्योगरत्न तुलाधर व १८ जना यात्री सहित भ्रमण जुल ।

चाइना देश उद्योगरत्न तुलाधर व अन्य २० जना यात्रीत भ्रमण जूगु खः ।

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया वार्षिक प्रतिवेदन

२०७४ भाद्र – २०७५ असार

प्रस्तुती- लोचनतारा तुलाधर

१. धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया शनिवारिय कक्षा गोष्ठीया उपाध्यक्ष इन्दावती गुरूमांया संयोजन व सकृयताय् न्ह्यानाच्वंगु जुल । थुगु दँय् कक्षा कया बिज्याःपिं शान्त मैत्री भन्ते, पञ्ञासार भन्ते, पञ्ञामूर्ति भन्ते, इन्दावती गुरूमां, मदन रत्न मानन्धर, रीना तुलाधर, देवकाजी शाक्य, त्रिरत्न मानन्धर, उर्मिला तुलाधरपिं खः ।

२. २०७४ भाद्र ३१ शनिवार– श्रद्धेय धम्मवती गुरूमांया ८४ दँ बुदिंया लसताय् अन्तर बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता जुल । थुकी भाग काःगु स्कूल – बाल सेवा मा.विद्यालय, आनन्दकुटी विद्यापीठ, जन प्रभात मा. विद्यालय, त्रियोग उच्च मा. विद्यालय । गुकी विजयी जूगु स्कूल जन प्रभात माध्यामिक विद्यालय खः । ज्याभ्वः या संयोजक सरोज मानन्धर ।

३. २०७४ पौष १५ शनिवार– सह प्रा. मदन रत्न मानन्धर जूं कया च्वना दीगु अंगूत्तर निकायया कक्षा १०० गू ब्व थ्यंगु लसताय् वय्कःया हे कक्षाया दिनस हना ज्याभ्व्‌ः यानागु जुल ।

४. २०७४ चैत्र २५ आइतवार निसें २०७५ वेशाख १ तक अल्पकालिन श्रामणेर तथा ऋषिनी प्रव्रज्या ज्याभ्वलय् श्रामणेर जूपिं १७ व ऋषिनी जूपिं २५ म्ह दुगु खः थुकिया संयोजकपिं इन्दावती गुरूमां व अमिर कुमारी शाक्य खः

५. २०७५ वेशाख ८ गते धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया ४६ कःगु वार्षिक भेला सम्पन्न जुल बुद्धभूमि विहार टोखाय् जूगु उगु ज्याभ्वलय् कार्यसमिति न्हूघाः नं जुल । कार्य समितिइ मेगु सकतां पद यथावत यासे निम्ह न्हूपिं पदाधिकारीपिं दुतिनागु जुल – मचाकाजी महर्जन व इन्द्रमान महर्जन । थ्व दँया धर्मकीर्ति अश्वघोष सम्मान दिवंगत प्रकाश बज्राचार्य व धर्मकीर्ति धम्मवती सम्मान दिवंगत तारादेवी तुलाधर यात लः ल्हानागु जुल । ज्याभ्वःया संयोजक-मीनशोभा शाक्य ।

६. २०७५ असार ९ शनिवार–संघनायक धम्मानुशासक अश्वघोष महास्थविरया ९३ क्वःगु भिं बुदिं लसताय् ज्याभ्वः ध्यानकुटी विहारय् भन्ते, गुरूमांपिन्त भोजन दान व दान प्रदान यासे हनागु जुल । ज्याभ्वः संयोजक सुभद्रा स्थापित खः ।

७. २०७५ असार १६ शनिवार कक्षाय् गोष्ठीया पुलांम्ह सदस्य सोहिनी श्रेष्ठ गोष्ठीयात लुमंकाः विदेश

Downloaded from http://www.dhamma.digital

झायाः गोष्ठीयात २०००० दां गुहाली यायेगु मनं तुना दिल । उगु रकम् धर्मकीर्ति बौद्ध पुस्तकालययात गुहाली स्वरूप संयोजक मीनशोभा शाक्ययात लः ल्हाना दिल ।

८. गोष्ठी न्ह्याका वया च्वनागु युवा वर्गयात लक्षित याना दयेकागु ज्याभ्वः Buddhism for youth लय् छक्क, न्हापांगु शनिवार न्हयाना च्वंगु दु। युवावर्ग पिनिगु संख्या अपोदया वःगु थुकिया सफल पक्ष खः । थ्व कक्षाय् थ्व दँय् प्रवचन बिया बिज्याःपि थथेदु ञाणपूर्णिक भन्ते, धम्मवती गुरूमां, वीर्यवती गुरूमां, शुभवती गुरूमां, मदनरत्न मानन्धर, डा. सुमन कमल तुलाधर, डा. रीना तुलाधरपिं खः ।

धर्मकीर्ति बुद्धपूजा कमितीया वार्षिक प्रतिवेदन

संयोजक- केशावती गुरूमां

थुसि बुद्धपुजा कमितीं धम्मवती गुरूमां ८४ दँ क्यंगु उपलक्ष्य कया इन्दियाया सारनाथ भ्रमण जुल । अथेहे सक्वय् बुद्धपुजा जुल ।

धम्मवती गुरूमांया ८४ दँ जन्मदिंया उपलक्ष्ये पञ्ञावती गुरूमां व केशावती गुरूमां पिसं ९३ जना बुद्धपुजा झायादीपिं उपासक व उपासिकापिं यंका दीगु खः । गुम्ह भन्ते, गुम्ह गुरूमापिं, गुम्ह ऋषिनीपिं जूगु खः । थ्व ५ दिनया कार्यक्रम खः ।

अथेहे सक्वय् बुद्धपुजाय् केशावती गुरूमां, खेमावती गुरूमां सहित निगः वस उपासक उपासिकापिं यंका दीगु जुल । अन बुद्धपुजाय् झापिं सकसितं सक्वया म्हयाय् मचा सुभद्रा श्रेष्ठ व सपरिवारं जलपान व भोजनया व्यवस्था याना दिल ।

थन धर्मकीर्ति विहारय् प्रत्येक महिना पतिं १ गते सन्हुं खुनु, निन्हु अष्टमी खुनु, छन्हु आमै, १ पुन्हि याना जम्मा ५ न्याको बुद्धपुजा व धर्म देशना याना वया च्वंगु दु ।

(क) हरेक बुद्ध पूजाय् बुद्धपूजा याका विज्याइपि गुरूमांपिं शुभवती गुरूमां (२) अमता (३) वण्णवती (४) सुवण्णवती (५) क्षान्तिवती (६) श्रद्धाचारी खः ।

(ख) हरेक बुद्धपूजाय् बाखं कना विज्याइपिं गुरूमापिं (१) धम्मवती गुरूमां (२) चमेली गुरूमां (३)पञ्ञावती (४) केशावती (५) खेमावती (६) दानवती (७) त्यागवती (८) मेत्तावती, (९) वीर्यवती जुल । गुंला लच्छि सकल गुरूमांपिंस पालंपा धर्मदेशना याना विज्यागु दु ।

अथेहे प्रत्येक वर्षय् गुरू पुन्हि बले झी हनेवःम्ह गुरूमां धम्मवती गुरूमांया जन्मदिनया उपलक्ष्य न्हेयनु यंक श्रद्धेय भन्तेपिं पाखें अभिधर्म पाठ जुयाच्वंगु दु । अथेहे च्यान्हु दुखुनु लामा भन्ते पिं व वज्राचार्य गुरूजु पिनि पाखें मंगल पाठ जुयां च्वंगु दु ।

धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया बार्षिक प्रतिवेदन

आ.ब. २०७४ श्रावण - २०७५ असार

सचिव- मयुजु प्रफुल्ल कमल ताम्राकार

१) बि.सं. २०७४ श्रावण महिनां निसें २०७५ आषाढ मसान्त तक्क दच्छि यंकया कार्यकारिणी बैठक जम्मा १४ पटक जूगु जुल व थौं २०७५ आश्विन २० गते शनिवार बार्षिक साधारण सभा जूगु जुल । कार्यकारीणीया बेठक जूगु मिति थुकथं दुः

१) २०७४श्रावण २७ गते शुक्रवार
२) २०७४ भाद्र १९ गते सोमबार
३) २०७४ कार्तिक १२ गते आइतबार
४) २०७४ कार्तिक २५ गते शनिबार
५) २०७४ मंसिर २ गते शनिबार साधारण सभा
६) २०७४ पोष १३ गते विहिबार
७) २०७४ पोष २५ गते मंगलबार
८) २०७४ माघ १२ गते शुक्रबार
९) २०७४ फागुण २० गते आइतबार
१०) २०७४ चेत्र ९ गते शुक्रबार
११) २०७५ जेष्ठ २ गते बुधबार
१२) २०७५ जेष्ठ १७ गते विहिबार
१३) २०७५ जेष्ठ २९ गते मंगलबार
१४) २०७५ असार २९ गते शुक्रबार

२) २०७४ साल श्रावण ११ गते बुद्धबार धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया ग्वसालय् धर्मकीर्ति विहारया धम्म हलय् चाइनिज कल्चर सेन्टरया डाइरेक्टर Mr. Yin Kung Sang जुयात स्वागत कार्यक्रम याःगु जुल । इन्द्रावती गुरूमां पाखें चाइनीज भाषं लसकुस न्वचु ब्यूगु उगु ज्याभ्वः कोषया सचिव प्रफुल्ल कमल ताम्राकारं न्हयाका

Downloaded from http://www.dhamma.digital

दीगु खः । कार्यक्रम क्वचायुके न्ह्यो कोषया अध्यक्ष श्रद्धेय धम्मवती गुरूमां पाखें ओवाद नापं मू पाहाँजुयात धर्मकीर्ति लोगो लुमन्ति चिं देछागु जुल ।

३) २०७४ साल श्रावण १६ गते सोमबार धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया ग्वसालय् धर्मकीर्ति विहारया धम्म हलय् नेपालया लागि भारतीय महामहीम राजदून मञ्जित सिंह पुरीजुयात लसकुस कार्यक्रम याःगु जुल । कोषया का.का सदस्य मीना तुलाधरं लसकुस न्वचु बियादीगु थुगु ज्याभ्वः कोषया सचिव प्रफुल्ल कमल ताम्राकार पाखें न्हयाकादीगु खः । कोषया का.का. सदस्य नविन चित्रकारं राजदूतजुयागु संक्षिप्त परिचय बियादीगु खः । थुगु ज्याभ्वःलय् २५ वडाया वडा अध्यक्ष श्री नीलकाजी शाक्यजुं नुगः खँ तयादीगु खः । कार्यक्रमया अन्तय् कोषया कोषाध्यक्ष अजय रत्न स्थापितजुं सुभाय न्वचू व्यूगु खःसा अध्यक्ष श्रद्धेय धम्मवती गुरूमाँपाखें ओवाद लिपा मू पाँहा महामहीम राजदूतजुयात धर्मकीर्ति लोगो लुमन्ति चिं देछागु जुल ।

४) २०७४ साल भाद्र १ गते बिहिवार संन्हु अबुजुयात सैँ (कलेजो) दान याना जीवनं दान यानादीम्ह साहसी सरीता महर्जनया दान उपपारमी ज्यायात च्वछासे धर्मकीर्ति विहारया गुरूमांपि व उपासक, उपासिकापिं पाखें रू एक लाख दश हजार ध्येबा प्रदान याःगु जुल । थुगु रकम कोषया अध्यक्ष धम्मवती गुरूमां पाखें धर्मकीर्ति विहारया धम्म हलय् सरीता महर्जनयात लः ल्हाना बिज्यागु जुल ।

५) २०७४ साल भाद्र २ गते शुक्रवार धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया आयोजनाय् नेपालया लागि ब्राजिलया महामहीम राजदूत मयजु Maria Terasa Pessoa पाखें "ब्राजिलया बुद्धधर्म" विषयक प्रवचन गोष्ठी सुसम्पन्न जुल । थुगु ज्याभ्वःस कोषया सचिव प्रफुल्ल कमल ताम्राकार पाखें लसकुस न्वचू बियादीगु खःसा सुभाय् न्वचू कोषया सदस्य अगम्य रत्न कंसाकार पाखें बियादीगु खः । थुगु ज्याभ्वः कोषया सदस्य मदन रत्न मानन्धरं न्हयाका दीगु खःसा ज्याभ्वःया अन्तय् इन्दावती गुरूमाँ पाखें मन्तव्य नापं प्रवचकज्यूयात लुमन्ति चिं लःल्हाना बिज्यागु खः ।

६) २०७४ आश्विन ४ गते बुधवार नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान व धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया ग्वसालय् कमलादीया नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानयना पुस्तकालय कक्षय् धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया दुजः सह–प्राध्यापक उर्मीला ताम्राकार पाखें "बौद्ध दर्शन, प्रजापति गौतमी र नारी स्वतन्त्रता" विषयलय् कार्यपत्र प्रस्तुत यानादीगु खः । थुगु कार्यपत्रयका टिप्पणी भिक्षुणी वीर्यवती गुरूमां पाखें जूगु खः । थुगु ज्याभ्वः कोषया उपाध्यक्ष श्री द्रव्यमान सिंहजु नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानया कुलपति श्री गंगा प्रसाद उप्रेतिजुयात बुद्धया प्रतिमा व विहारया लोगो वंगलसी हः लः ल्हाना दीगु जुल ।

७) २०७४ आश्विन १७ गते मंगलवार धर्मकीर्ति विहारया ग्वसालय् दिवंगत वरिष्ठ ध्यान गुरू रत्नमञ्जरी गुरूमांया एघारौं पुण्यतिथि वस्पोलया गुणानुस्मरण यासे गुरूमांपि पाखें धर्मकीर्ति विहारस महापरित्राण पाठ जूगु जुल । उगु कार्यक्रमय् रत्न मञ्जरी कोषपाखें दान प्रदान जूगु खः । महापरित्राण पाठ समापन धुंकादिवंगत रत्न मञ्जरी गुरूमांया पुण्यस्मृतिस कोषया अध्यक्ष श्रद्धेय धम्मवती गुरूमां पाखें पुण्यानुमोदन याना बिज्यागु खः । उगु ज्याभ्वलय् पुलां पुचः पाखें भोजन दान यानादीगु जुल ।

८) २०७४ साल मंसिर २ गते शनिवार धर्मकीर्ति विहार पुनः निर्माण जूगु १५ बर्ष पूरा जूगु उपलक्ष्य धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया उपाध्यक्ष (हानं निर्मित धर्मकीर्ति विहारया दाता) श्री द्रव्यमान सिंह, जहान मय्जु बसुन्धरा तुलाधर प्रमुख सपरिवार पाखें भन्ते, गुरूमांपिं कोषया पदाधिकारीपिं व अन्य उपासक उपासिकापिन्त भोजन दान प्रदान कार्यक्रम जूगु जुल ।

९) २०७४ साल मंसिर १३ गते बुधवार धर्मकीर्ति विहारया सह-संस्थापिका बर्मी गुरूमां दो.गुणवती(माँगुण गुरूमां) ९३ बर्षमा बेशय् १७ जनाया टोली नापं ब्वनाः म्यानमार बर्मा धर्मकीर्ति विहारय् बिज्यागु जुल ।

१०) २०७४ साल मंसिर १८ गते सोमबार धर्मकीर्ति विहारया धम्म हलय् बंगलादेश चिटगाउँया मन्त्री बीर बहादुर युसोय सिंहजुयात लसकुस ज्याभ्वः न्हयाकागु जुल । थुगु ज्याभ्वःस नेपालया लागि बंगलादेशया महामहीम राजदूत मास्फर विन्टे स्याम्स, सचिव अजितवरण सरकार, उपसचिव सुदत्त चकमा नापं काठमाडौं २५ वडाया वडा अध्यक्ष श्री नीलकाजी शाक्य यागु नं उपस्थिति जुगु जुल । उगु ज्याभ्वः कोषया सचिव

Downloaded from http://www.dhamma.digital

प्रफुल्ल कमल ताम्राकारं न्हयाकादीगु खःसा सदस्य नविन चित्रकारं लसकुस व कोषाध्यक्ष अजय रत्न स्थापित. सुभाय् देछाना दीगु खः ।

११) २०७४ साल पोष २४ गते सोमबार धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया पदाधिकारीपिं किण्डोलय् निर्माण जुया च्वंगु धर्मकीर्ति सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्रय अवलोकन नापं अनया इञ्जिनियर, ठेकेदार व थि थि व्यक्तिपिं नापलाना सशलह ब्याकुगु जुल ।

१२) २०७४ साल माघ ६ गते शनिवार धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया ग्वसालय् धर्मकीर्ति विहारया धम्म हलय् थाइलाण्डया Nakhonratcha Sina Rajbhat University Faculty of Humanities Social Science) Thailand या प्रोफेसर Dr. Wassana Wongyimyong जु पाखें "Buddhism in Thailand" विषय प्रवचन गोष्ठी जूगु जुल । थाइ भाषां जूगु उगु प्रवचन खेमावती गुरूमां पाखें खस भाषं हीका बिज्यागु खः ।

१३) २०७४ साल माघ १८ गते विहिवार नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानया दर्शन शास्त्र विभाग व धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया संयुक्त ग्वसालय् कमलादी च्वंगु नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानय् धर्मकीर्ति बोद्ध अध्ययन गोष्ठीया सदस्य उप-प्राध्यापक श्रीमती अमिता शोभा बनिया तुलाधर पाखें "बातावरण संरक्षणमा बोद्ध दर्शनबाट सिकेको पाठ" विषयक प्रवचन गोष्ठी सुसम्पन्न जूगु जुल । थुगु गोष्ठी संरक्षण कोषपाखें नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानया कुलपति श्री गंगा प्रसाद उप्रेति, दर्शन विभागया प्राध्याक दिनेश राज पन्त, नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानया सदस्य सचिव प्राध्यापक डा. जीवेन्द्र देव गिरी व समिक्षक उप-प्राध्यापक डा. रश्मि राजकर्निकार व कार्यपत्र प्रस्तोता अमिता शोभा नापं न्याम्हसित धर्मकीर्ति लोगो वंगलसी हः उपहार सचिव प्रफुल्ल कमल ताम्राकार पाखें लःल्हागु जुल ।

१४) २०७४ साल माघ २७ गते शनिवार धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया ग्वसालय् धर्मकीर्ति विहारे अमेरिकी कवियत्री विल्ला सिनेवर्गजु पाखें "Poems of American Buddhist Poets" विषय प्रवचन गोष्ठी जूगु जुल । कवियत्री Willa Schneberg थःगु दे अमेरिका लिहां झाया "American Buddhist Poetry comes from Portland to Kathmandu's Dharma Kirti Vihar Monastry "Tiltle गु Article अनया पत्रिकाय् प्रकाशित जूगु खँ लिसें व लेख धर्मकीर्ति पत्रिकाय् नं छापय् जूगु जुल ।

१५) २०७४ साल फागुण ४गते शुक्रवार धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया ग्वसालय् धर्मकीर्ति विहारया धम्म हलय पोल्याण्डया Prof. Dr. Marek Mejor पाखें "Heritage of Nalanda University" विषय प्रवचन गोष्ठी सुसम्पन्न जूगु जुल । थुगु ज्याज्वःलय् कोषया सचिव प्रफुल्ल कमल ताम्राकार पाखें लसकुस न्वचु बियादीगु खःसा सुभाय् न्वचु कोषया कोषाध्यक्ष अजय स्थापित पाखें तयादीगु खः । प्रवचक Prof.Dr. Marek Mejor, Warsaw University of poland या प्रोफेसरजुयात कोषया अध्यक्ष श्रद्धेय धम्मवती गुरूमां पाखें लुमन्ति चिं देछाना बिज्यागु जुल ।

१६) २०७४ साल फागुण १३ गते आइतवार श्रद्धेय भिक्षु प्रज्ञाश्री भन्ते धर्मकीर्ति विहारय् बिज्याना श्रद्धेय धम्मवती गुरूमां नापलाः बिज्यागु जुल । थुगु इलय् कोषया पदाधिकारीजुपिंन वस्पोल भन्तेया स्वागतया लागि उपस्थित जूगु जुल ।

१७) २०७४ साल फागुण १६ गते बुधवार श्रद्धेय धम्मवती गुरूमाँ पाखें आशिष ग्रहणया लागि U Phyo win Tun Minister of Planning and Finance, Thorirthony Division व U Wai Wai Lwin (Member of Parliament, Taninthori Division, Myanmar धर्मकीर्ति विहारे झायादीगु जुल ।

१८) २०७५ साल बेशाख २१ गते बुधवार "धर्मकीर्ति अध्ययन तथा भ्रमण" कमितिया संयोजक केशावती गुरूमां पाखें "धम्मवती स्वास्थ्य उपचार कोष" या लागि रू ६०,०००।- स श्रद्धा कोषाया कोषध्यक्ष अजय रत्न स्थापितजु यात लः ल्हागु जुल ।

२०) २०७५ साल जेष्ठ १७ गते विहिवार स्वकः तक्क अन्तरीक्ष यात्रा यानादी धुंकुम्ह अमेरीकी अन्तरीक्ष सम्बन्धी संस्था NASA या नायव अधिकृत समेत जुयादी धुंकुम्ह Dr. Sandra Magnus जुयात धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया पाखें धर्मकीर्ति विहारे लसकुस ज्याभ्वः न्हयाकागु जुल । थुगु ज्याभ्वःस कोषया अध्यक्ष श्रद्धेय धम्मवती गुरूमाँ पाखें मू पाहाँ Dr. Sandra Magnus जुयात धर्मकीर्ति लोगो व बुद्धमूर्ति उपहार स्वरूप लःल्हाना

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बिज्यागु जुल ।

२१) २०७५ साल जेष्ठ २४ गते विहिवार धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया ग्वसालय् Embassy of Russian Federation Russian Centre of Science and Culture या Director व रसियन राजदूतावासया First Secretary मयजु Luliia Androsova जुयात धर्मकीर्ति विहारया धम्महलय् ज्याभ्वः न्हयागु जुल । श्रद्धेय भिक्षुणी धम्मवती गुरूमांया सभापत्तित्वय् जूगु थुगु ज्याभ्वः सचिव प्रफुल्ल कमल ताम्राकारं न्हयाकादीगु खःसा लसकुस न्वचु सदस्य अगम्य रत्न कंसाकारं बियादीगु खः । श्रद्धेय भिक्षुणी धम्मवती गुरूमां पाखें प्रमुख अतिथिजुयात धर्मकीर्ति लोगो वंगल सी हः देछाना बिज्यागु जुल ।

२२) आ.ब २०७४/२०७५ धर्मकीर्ति विहारया व्यवस्थापन सम्बन्धी नियमित रूल कथं पूवंकेमाःगु ज्या गथे कि आय व्यय लेखा परिक्षण, दर्ता नविकरण, कर इत्यादी ज्या नं क्वचाःगु दु ।

२३) धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषया सदस्यताया विवरण –

विशेष सदस्य – (प्रति व्यक्ति रू १०,०००/-) २९ जना मध्ये दिवंगत जूपिं जम्मा ७ जना ।

उकीं हाल विशेष सदस्यपिं जम्मा – २२ जना ।

आजीवन सदस्य – ६१८ जना मध्ये दिवंगत जूपिं जम्मा ३६ जना ।

उकीं हाल आजीवन सदस्य – ५८२ जना ।

२०७५ साल असार मसान्त तक्कया सदस्यपिं – ६४७ जना मध्ये दिवंगत ४३ जना याना

मुक्कं – ६०४ जना दुगु जुल ।

२४) अन्तय भिन्तुना छक देछाय् । २०७५ असार २५ गते धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया सचिव मय्जु लोचन तारा तुलाधरजु यात नेपाल भाषा साहित्य ख्यलेय् यानादीगु योगदान यात कदरयासे नेपाल भाषा परिषद पाखें "मोतिलानी सिरपा" नं छायपिगु जुल । वयकःयात धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोष पाखें भिन्तुना देछानागु जुल ।

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरूज्भन्ति तेसं वूपसमो सुखो

जन्म :
वि.सं. १९९८ भाद्र २३ गते

दिवंगत :
वि.सं. २०७५ असार २० गते

दिवंगत सानु बहिनी राजकर्णिकार (गिरीजा लक्ष्मी)

ताहाचल, काठमाडौं

धर्मकीर्ति पत्रिकाका विशेष सदस्य उपासिका सानुबहिनी राजकर्णिकार दिवंगत हुनुभयो । यस दुःखद घडीमा उहाँका परिवारले संसारको अनित्य स्वभावलाई बुझी धैर्य धारण गर्न सकुन् । दिवंगत उपासिकाले सुगति सहित निर्वाण हेतु प्राप्त गर्न सकुन् भनी पुण्यानुमोदन गर्दछौं ।

धर्मकीर्ति पत्रिका परिवार
धर्मकीर्ति विहार
श्रीघः, नःघः, काठमाडौं

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति विहारलाई काठमाडौं महानगरपालिकाबाट माइक, साउण्ड सिष्टम प्रदान

धर्मकीर्ति विहारलाई माइक साउण्ड सिष्टम प्रदान गर्नुहुँदै मेयर विद्यासुन्दर शाक्य

२०७५ मंसिर २१ गते, शुक्रवार ।

यसदिन काठमाडों महानगरपालिकाका मेयर विद्या सुन्दर शाक्यले नगरपालिकाको तर्फबाट धर्मकीर्ति विहारको लागि माइक साउण्ड सिष्टम प्रदान गरी पुण्य सञ्चय गर्नुभएको छ ।

धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषका सचिव प्रफुल्ल कमल ताम्राकारले संचालन गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा उहाँले नै स्वागत गर्नुभएको थियो । कार्यक्रममा मेयर श्री बिद्या सुन्दर शाक्यले आफ्नो मन्तव्य ब्यक्त गर्नुभएको थियो भने श्रद्धेय भिक्षुणी धम्मवती गुरूमांले पनि आफ्नो मन्तय ब्यक्त गर्नुहुँदे नगरपालिकालाई साधुवाद ब्यक्त गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रमको अन्त्यमा कोषका सह कोषाध्यक्ष श्री अरूण सिद्धि तुलाधरले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो ।

नगरपालिकाले धर्मकीर्ति विहारलाई प्रदान गरिएको साउण्ड सिष्टमको लिष्ट यसरी रहेका छन–

क्र.सं.	विषय	संख्या
१.	६०० वाट स्पीकर	२
२.	३०० x ३०० च्यानल मिक्स्चर	१
३.	कर्डलेस माइक	१ सेट
४.	कर्डलेस हेड माइक	१ सेट
५.	पोडियम माइक	१ सेट
६.	माइक केबल	१
७.	स्पीकर केबल	१

माथि उल्लेखित मेशिन जडान गर्नको लागि नगरपालिकाले नै पहल गरिने जानकारी पनि प्राप्त भएको छ । ■

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्म प्रचार — **समाचार**

लुम्बिनी विश्वविद्यालयको १४ औं वार्षिकोत्सव तथा भवन उद्घाटन

फोटो- वीर्यवती

अनुसन्धानात्मक पुस्तक तथा जर्नल सार्वजनिक गर्नुहुँदै सम्माननिय राष्ट्रपति

२०७५ मंसीर २२, शनिवार।

लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयको १४ औं वार्षिकोत्सव तथा भवन उद्घाटन समारोह सम्पन्न भएको छ।

लुम्विनी विश्वविद्यालयका कार्यवाहक उपकुलपति तिलक राम आचार्यको सभापतित्वमा विश्वविद्यालयका डीन मनिष शाक्यज्यूले संचालन गर्नुभएको उक्त कार्यक्रम प्रमुख अतिथी राष्ट्रपती विद्या देबी भण्डारीले पानसमा बत्ती बाली उद्घाटन गर्नुभएको थियो।

फोटो- वीर्यवती

कार्यक्रममा मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुँदै सम्माननीय राष्ट्रपती विद्यादेवी भण्डारी

Downloaded from http://www.dhamma.digital

फोटो- वीर्यवती

सम्मानपत्र ग्रहण गर्नुहुँदै भिक्षुणी धम्मवती

भिक्षु महासंघका सचिव भिक्षु कोण्डञ्ञ महास्थविरले पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भएपछि कार्यवाहक उपकुलपति तथा रजिष्ट्रार तिलक राम आचार्यले स्वागत मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा बौद्ध दर्शन, शिक्षा र साहित्यमा योगदान पुऱ्याउनु भएका बौद्ध विद्वानहरू भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, भिक्षुणी धम्मवती, र रिम्पोछे श्री धर शम्सेर राणालाई राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले कदर स्वरूप खाडा ओडाई सम्मान पत्र प्रदान गर्नुभएको थियो ।

यसरी नै राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले विश्वविद्यालयमा कार्यरत रही आवश्यक योगदान पुऱ्याउनु भएका कर्मचारीहरूलाई पनि कदर तथा सम्मानपत्र प्रदान गर्नुभएको थियो ।

कदर पत्र प्राप्त गर्नुहुने व्यक्तिहरू मध्ये केही व्यक्तित्त्वहरूको नामावली यसरी रहेका छन्–

शिक्षक, उपप्राध्यापक इन्द्रप्रसाद काफले, कर्मचारी सबिता घिमिरे, पूर्व रजिष्ट्रार डा. पिताम्बर लाल यादब, खड्गमान श्रेष्ठ, पूर्व उपकुलपति त्रिरत्न मानन्धर, पूर्व उपकुलपति नरेश मान वज्राचार्य, पूर्व उपकुलपति तुलसीराम बैद्य...आदि आदि ।

फोटो- वीर्यवती

लुम्बिनी विश्वविद्यालयको नवनिर्मित भवनहरू डिजिटल प्रणालीद्वारा उद्घाटन गर्नुहुँदै सम्माननीय राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारी

Downloaded from http://www.dhamma.digital

प्रदेश ५ का प्रमुख उमाकान्त झा बाट शुभकामना सन्देश प्रस्तुत गर्नुभएपछि लुम्बिनी बौद्ध विश्व विद्यालयको अन्तरर्राष्ट्रिय जर्नल र बुलेटिन राष्ट्रपति बिद्यादेबी भण्डारीबाट सार्वजनिक गरिएको थियो

मन्तव्य व्यक्त गर्ने क्रममा राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालय मानवता र शान्तिको ज्ञान दिने विश्वस्तरको प्राज्ञिक थलो बन्नुपर्ने मनसाय प्रस्तुत गर्नुभयो। यसको साथै लुम्बिनीलाई विश्वस्तरको साँस्कृतिक र पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकसित गर्नुपर्ने विषयका पनि चर्चा गर्नुभयो। यसको लागि लुम्बिनीसंग मुलुकका अन्य पर्यटकीय क्षेत्रलाई जोडेर पर्यटकीय परिपथ निर्माण गरिनुपर्ने विषयमा पनि जोड दिनुभएको थियो।

पर्यटन, साँस्कृति तथा नागरिक उड्यन मन्त्री रविन्द्र अधिकारीले लुम्विनी विकास कोष र विश्वविद्यालय एक अर्कासंग परिपूरक भएको कारणले यी दुबे संस्थाहरू मिली बुद्ध दर्शन र लुम्बिनीको प्रचार प्रसार कार्य अझ प्रभावकारी ढंगले अगाडि बढाउनुपर्ने कुरा बताउनु भयो।

कार्यक्रममा राष्ट्रपति बिद्यादेवी भण्डारीले डिजिटल प्रणालीबाट विश्वविद्यालयको नयाँ भवन उद्घाटन गर्नुभएको थियो। ■

धर्मकीर्ति विहारमा बुद्धपूजा र धर्मदेशना

क्र.सं.	२०७५ साल	बुद्धपूजा गर्नुहुने गुरुमांहरू	धर्मदेशना गर्नुहुने गुरुमांहरू
१	कार्तिक ३० गते शुक्रवार, अष्टमी	अमता	वीर्यवती
२	मंसिर १ गते संकान्ति, शनिवार	शुभवती	धम्मवती
३	सकिमना पुन्हि	प्रीतिवती	धम्मवती
४	मंसिर १४ गते, शुक्रवार अष्टमी	शुभवती	धम्मवती
५	मंसिर २१ गते औंशी	क्षान्तिवती	खेमावती

मनू जुनि

✍ **लेलिन शाक्य**

जुनि जुनि जन्म काय्‌दःसां
मनू जुनि जन्म दइमखु हाकनं
जुइगु जन्म हे धर्मया फलं
मामं ब्यूथें काय्‌गु थ्वनं

मनू जुयाः जन्म जुइगु उत्तम
इन्द्रिययात वशय् काय् फतसा
मखुसा थ्व जन्म दुःखया सागर
बाः वइ सुनामी अविरल नकसां

अविद्या खः अहंकार स्वार्थी जुइगु
थः जक ज्यूसा फुकं लोमनीगु
अनित्य थ्व संसार सार मदुगु
काम क्रोध लोभया जाः प्यना तःगु

कनकया लोभ कामिनीया तृष्णा
थ्व हे खः सुख दुखया कारण
थमं याक्व थःत दे दइगु
भोगय् याय्‌माः च्वय् धूंकूगु धारण

दुपिन्त न्हयाक्व हे दःसां मगाः
सुंमदु संसारय् तृप्त जूपिं
आपालं दु दुक्खं भःभःन्हुयाः
ज्ञानया रश्मि मखना च्वंपिं

बुद्ध सम्वन्धी केही जानकारीहरू –

★ भिक्षु संघमा सर्वप्रथम फुट भगवान् बुद्धकै समय कालमा देवदत्तले ल्याएको थियो। तर यो संघ भेद चीरस्थायी रहेन।

★ देवदत्त - बुद्धलाई मार्न खोज्ने भिक्षु। पिता : सुप्रबुद्ध। आमा : अमृता। दिदी : यशोधरा। सिद्धार्थको फुफूको छोरो (अर्थात् भाइ); सिद्धार्थको साला। *(साभार- बौद्ध दर्पण)*

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसं वूपसमो सुखो

दिवंगत पद्मरत्न तुलाधर

जन्मः बि.सं. १९९७ माघ २९ गते
दिवंगतः बि.सं. २०७५ कार्तिक १८ गते

पूर्णहेरा भोजन पुचः धर्मकीर्ति विहारया दुजः उपासिका नीलशोभा तुलाधरया जहान पूर्व मन्त्री पद्मरत्न तुलाधर दिवंगत जुयादिल । थुगु दुखद् घडी दिवंगत उपासकया परिवार दुजःपिसं संसारया त्रिलक्षण स्वभावयात थ्वीकाः धैर्य धारण याय्फय्मा व दिवंगत पद्मरत्न तुलाधर या लागि सुगति व निर्वाण हेतुया कामना यासे पुण्यानुमोदन याना ।

पूर्णहेरा भोजन पुचः
धर्मकीर्ति विहार श्रीघः

मुद्रकः न्यू नेपाल प्रेस १४२ मनकामना मार्ग, नागपोखरी, काठमाडौं | फोनः ४४३४८५०, ४४३४७५३ | email: newnepalpress011@gmail.com

Downloaded from http://www.dhamma.digital

THE DHARMAKIRTI
A BUDDHIST MONTHLY

फोटो- प्रविन महर्जन

नेतृ आङ साङ सुकीलाई स्वयम्भू चैत्य प्रदान गर्नुहुँदै भिक्षुणी धम्मवती

वर्ष-३६; अङ्क-९

बु.सं. २५६२, योमरी पुन्हि

Downloaded from http://www.dhamma.digital

सम्माननिय राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीबाट
तीन जना बौद्ध विद्वानहरूलाई सम्मानपत्र प्रदान

बौद्ध दर्शन, शिक्षा र साहित्यमा योगदान पुऱ्याउनु भएबापट राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले लुम्बिनी बौद्ध-विश्वविद्यालयको १४ औं वार्षिकोत्सव तथा भवन उद्घाटन कार्यक्रममा कदर स्वरूप तीन जना व्यक्तिहरू (भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, भिक्षुणी धम्मवती र रिम्पोछे श्रीधर शम्सेर राणा) लाई सम्मानपत्र प्रदान गर्नुभएको थियो । सो मध्ये भिक्षुणी धम्मवतीलाई प्रदान गरिएको सम्मानपत्रमा उल्लेखित व्यहोरा यसरी रहेको छ ।

॥ नमो रत्न त्रयाय ॥

लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालय

लुम्बिनी, नेपाल

सम्मान–पत्र

श्रद्धेय भिक्षुणी धम्मवतीज्यू,

संस्कारित शाक्य भिक्षु कुलमा जन्म लिएर भिक्षुणी भई राष्ट्रियताको पवित्र भावनाले ओतप्रोत हुँदै स्वदेशमा थेरवाद बुद्ध धर्म र सँस्कृतिलाई समयानुकूल सारगर्भित दृष्टिकोण सहित संरक्षण गर्ने यहाँको अभियान आफैमा स्तुत्य रहेको छ । यसै सन्दर्भमा भगवान गौतम बुद्धका उपदेशलाई विश्व शान्तिका लागि मार्गदर्शक एवं जीवन्त शिक्षाका रूपमा अवलम्बन गर्दै शान्ति, समता, बन्धुत्व, मैत्री तथा सद्भावको श्री वृद्धिका लागि बौद्ध दर्शन, साहित्य, शिक्षा र सँस्कृतिको अध्ययन बौद्ध विहारहरूको निर्माण गरी अनागारिका तथा भिक्षुणी शासनको अभिवृद्धिमा उल्लेखनीय योगदानद्वारा देशको गौरव बढाउनु भएकोमा यहाँलाई हार्दिक साधुवाद ज्ञापन गर्दछौं ।

आफ्ना असीमित सत्कार्यहरु एवं विपुल व्यक्तित्व कृति, कृतित्त्व, अनुसन्धान र अभ्यास मार्फत् थेरवाद बौद्ध दर्शन, साहित्य, शिक्षा र संस्कृतिको विकास गर्ने पवित्र अभियानमा लाग्नु भएका तपाईंलाई यस्तो पुनित कार्यमा सफलता मिलोस् भनी प्रार्थना पनि गर्दछौं । यहाँको निस्वार्थ कर्म बुद्धत्रयको जन्मभूमिमा अंकुरित बौद्ध ज्ञानको वृक्षलाई समुत, सुदृढ र सदावहार बनाउने सद्भावबाट प्रेरित भएका छन् । जसका कारण बौद्ध शिक्षा, संस्कार, सँस्कृति, कला र साहित्यको शाखाहरूको शीतल छायामा सन्तप्त संस्कारले शान्तिको अनुभूति गर्न सक्छ भन्ने सन्देश समाजमा प्रवाहित भएको छ । यही अमूल्य । अतुलनीय एवं वृहत योगदानको कदर एवं सम्बोधन गर्दै हार्दिकताका साथ यो सम्मान-पत्र समर्पण गर्दछौं । तपाइँको यो सत्कर्म भविष्यका लागि प्रेरणाको पुञ्ज बनोस् । धर्मक्षेत्रलाई सिञ्चित गर्ने पर्जन्य बनोस । सम्माननीय राष्ट्रपति श्रीमती विद्यादेवी भण्डारीज्यूको प्रमुख अतिथ्यतामा आयोजित लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयको १४ औं वार्षिकोत्सबको शुभ उवलक्ष्यमा समुत्साह, सदाशय र शुभकामनाका भावकुसुम सहित सम्मान प्रकट गर्दछौं ।

भवतु सब्ब मंगलम् ।

२०७५ मंसिर २२ गते

....

माननीय गिरीराज मणि पोखरेल
विशिष्ट अतिथि
मन्त्री शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय

....

माननीय उमाकान्त झा
विशिष्ट आतिथि
प्रदेश प्रमुख, प्रदेश नं. ५

....

तिलक राम आचार्य
सभापति
कार्यवाहक उपकुलपति एवम् रजिष्ट्रार

Downloaded from http://www.dhamma.digital